

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

AMTSUDGAVEN
af
DANMARKS RIGES BREVE

udgivet af
DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURSELSKAB
under Ledelse af
FRANZ BLATT

Fyen og Lolland-Falster

3. Del 1. Hæfte

1323-1332

ved

C. A. CHRISTENSEN

EJNAR MUNKSGAARD
KØBENHAVN

1949

1323. 2. Februar. Vordingborg.**5**

Kong Kristoffer 2. giver Wismar Privilegier i Danmark.

Afskrift i Wismar.

..... Givet i Vordingborg i det Herrens Aar 1323 paa Dagen for Guds Moders Vor Frue Kirkegang i Nærværelse af vore elskede, tro Raader Herrerne Esger, Ærkebiskop af Lund, Peder, Biskop af Odense, Lars Jonsen, vor Drost, Peder Vendelbo, vor Marsk, Eskil Krage, Brødrene Henrik og Uffe Nielsen, Eskil Grib, som alle er Riddere, og mange andre troværdige Mænd.

1323. 30. April. Roskilde.**16**

Bonde, Kannik i Roskilde og Kongens Foged paa Fyn, bemyndiger sin Medkannik Ebbe til at skøde sin Ejendom i Kyndeløse, Hyllinge Sogn, til Kannikerne i Roskilde, for at de kan holde hans Aartid i Roskilde Kirke.

Original i Universitetsbiblioteket.

Til alle, der ser dette Brev, Bonde, Sognepræst, Kannik i Roskilde, Kongens Foged paa Fyn¹⁾, evindeligt Hilsen med Gud. ....
..... Givet i Roskilde i det Herrens Aar 1323 Dagen før de hellige Apostle Filips og Jakobs Dag.

1) Hvilken Stilling denne Foged paa Fyn har indtaget, er usikkert; en lignende Foged omtales DRB II 2 Nr. 110, 111, 114, men han var da en verdslig Ridder. At han her er en gejstlig, kunde tale for, at Embedet vedrørte Finansforvaltningen.

1323. 21. Maj. Nykøbing Falster.**20**

Fyrst Henrik 2. af Mecklenburg anerkender Kong Kristoffer 2.s og hans Søn Kong Erik 7.s Lensherreret over Rostock, Gnoyen og Schwan.

Original i Rigsarkivet.

.....
Paa alt det fornævntes faste og ubrødelige Overholdelse har vi givet og giver vi med Haandslag vort Løfte og sammen med os de højbaarne Fyr-

Amtsudgave Nr. 5.

x

ster Hr. Rudolf og Hr. Venzlav, Hertuger af Sachsen, Hr. Henrik og Hr. Gunzelin, Grever af Schwerin, Hr. Adolf, Greve af Holsten og Schauenburg, samt Hr. Johan Rosendal af Plessen, Hr. Wichbert Lützwow, Hr. Wedekind af Plate, Hr. Martin af Hude, Hr. Albrecht af Klepzig, Hr. Georg Hasenkopf, Hr. Mathias af Axkow, Hr. Godskalk og Hr. Berthold Preen, Hr. Henrik af Blücher, Hr. Otto Falkenberg, Hr. Nikolaus af Peckatel, Hr. Johan af Helpte og Hr. Henrik af Plessen, Riddere, Henrik af Bülow og Johan Moltke, Væbnere. Alle disses Segl er sammen med vort Segl hængt under dette Brev til Vidnesbyrd.

Handlet og givet i Nykøbing paa Falster i det Herrens Aar 1323 paa Trinitatis Lørdag.

21 1323. 23. Maj. Nykøbing Falster.

Grev Gunzelin 6. af Schwerin slutter Forbund med Fyrst Henrik 2. af Mecklenburg.

Original i Schwerin.

Vi Gunzelin, af Guds Naade Greve til Schwerin, erkender og bevidner offentligt med dette Brev, at vi har forenet og forbundet os med vor kære Onkel Hr. Henrik af Mecklenburg . . .

Dette er skrevet i Nykøbing, Aar 1323 efter Guds Byrd Mandag før St. Urbans Dag. Vidner hertil er Hr. Verner og Hr. Henrik af Marsow, Riddere, Johan Lützwow og Markvard af Zecher, Væbnere, og mange andre gode Mænd.

30 1323. 17. Juni.

Peder Hamundsen giver sin Moder Fru Ingeborg et Gældsrev for et Laan paa 20 Mark Sølv.

Original i Rigsarkivet.

Peder Hamundsen til alle, der ser dette Brev, evindeligt Hilsen med Gud. I skal vide, at jeg skylder nærværende Brevfører Fru Ingeborg, min elskede Moder, tyve Mark lødigt Sølv efter Kølnervægt at betale førstkommende Mikkelsdag paa saadant Vilkaar, at jeg, hvis jeg ikke betaler til den Tid, fra da af aarligt skal betale hende en halv Mark Byg og en halv Mark Havre, som ikke skal fradrages Hovedstolen, indtil den nævnte Sum er fuldtud betalt. Til Vidnesbyrd herom er mit Segl hængt

under dette Brev sammen med Segl af de gode Mænd Hr. Niels Brok den Yngre og Mads Nielsen af Slude. Givet i det Herrens Aar 1323 paa den hellige Budolfi Dag.

1323. 16. August. Jelling Sysseleting.

55

Tingsvidne af Jelling Sysseleting, at Hr. Niels Brok fra Horsens har godtgjort, at noget omstridt Gods i Lysholt er blevet tilskødet ham og aldrig siden afhændet af ham paa Jelling Sysseleting.

Original i Rigsarkivet.

Troels kaldet Splidaf, Jon, Provst paa Ærø, Jakob Tostesen, Foged i Nørreherred i Jellingsyssel, Niels Jensen af Hesselballe, Tormod Splidaf, Jens Splidaf, Jens Jurisen, Kristian Torstensen, Jon Olufsen, Jakob Keldsen og Asser Simonsen til alle, der ser dette Brev, evindeligt Hilsen med Gud. Vi gør vitterligt for alle, at Hr. Niels Brok af Horsens fremstod paa Jelling Sysseleting og i vort Paahør med fuldt Tingsvidne og paa fyldestgørende Maade godtgjorde og viste, at de Ejendomme i Lysholt, hvorom der er fremvokset og opstaaet Proces mellem den nævnte Herre og Peder Hamundsen, blev skødet til Torkild Hovesen, der modtog dem paa nævnte Hr. Niels Broks Vegne, af Esbern Jensen og er aldrig siden af samme Hr. Niels eller nogen anden paa hans Vegne afhændet til nogen paa Jelling Sysseleting, omend Peder Hamundsen har haft dem i sin Besiddelse i mange Aar, — hvilket vi erklærer at have set og hørt. Handlet paa Jelling Sysseleting i det Herrens Aar 1323 Dagen efter den hellige Jomfrus Himmelfart under vore Segl.

[Omkring 1323. 16. August]¹⁾. Appenæs.

56

Kong Kristoffer 2. meddeler Indbyggerne paa Fyn, at han stævner Hr. Niels Brok den Ældre og Peder Hamundsen til inden seks Uger at indfinde sig for ham.

Afskrift i Langebeks Diplomatarium.

Kristoffer, af Guds Naade de Danskes og Venders Konge, til Indbyggerne paa Fyn Hilsen og Naade. Vi stævner Hr. Niels Brok den Ældre og Peder Hamundsen til at møde for os inden seks Uger, hvor vi end maatte opholde os i vort Rige, medbringende vore Breve, som de gensidigt har erhvervet mod hinanden, for at gøre Rede for samme. Givet paa Appenæs med Povl Degn som Vidne.

1) Brevene Nr. 56—62 er alle udstedt senere end Nr. 55, nogle af dem sikkert adskilligt senere. De er dog alle anbragt ved Nr. 55, som er det eneste daterede Brev i denne Sag.

57 [Omkring 1323. 16. August]¹⁾. Vordingborg.

Kong Kristoffer 2. meddeler Indbyggerne paa Fyn, at han for anden Gang stævner Hr. Niels Brok den Ældre og Peder Hamundsen til inden seks Uger at indfinde sig for ham.

Original i Rigsarkivet.

Kristoffer, af Guds Naade de Danskes og Venders Konge. til Indbyggerne paa Fyn Hilsen og Naade. Vi stævner for anden Gang Hr. Niels Brok den Ældre og Peder Hamundsen til inden seks Uger at møde for os, hvor i Landet vi end maatte opholde os, medbringende vore Breve, som de gensidigt har erhvervet mod hinanden, for at gøre Rede for samme. Givet i Vordingborg med Povl Degn som Vidne.

1) Se Noten til Nr. 56.

58 [Omkring 1323. 16. August]¹⁾. Kolding.

Kong Kristoffer 2. meddeler Indbyggerne i Jelling Syssel, at han tildømmer Hr. Niels Brok hans Gods i Lysholt.

Original i Rigsarkivet.

Kristoffer, af Guds Naade de Danskes og Venders Konge, til Indbyggerne i Jelling Syssel Hilsen og Naade. Vi gør vitterligt, at vi tildømmer nærværende Brevviser Hr. Niels Brok det Gods i Lysholt, som lovligt er skødet ham paa Tinge, og som han fredeligt og roligt har besiddet i adskillige Aar og aldrig senere har afhændet paa nogen Maade, at besidde til evig Tid og om fornødent at værne med Kønsed, idet vi paa-lægger hans undergivne, der bor paa det nævnte Gods, at de i Fremtiden vedrørende Godset skal svare ham og ingen anden paa nogen Maade. Givet i Kolding med Hr. Jens Pedersen som Vidne.

1) Se Noten til Nr. 56.

59 [Omkring 1323. 16. August]¹⁾. Taarnborg.

Kong Kristoffer 2. meddeler Indbyggerne i Jelling Syssel, at han for anden Gang tildømmer Hr. Niels Brok hans Gods i Lysholt.

Afskrift i Langebeks Diplomatarium.

Kristoffer, af Guds Naade de Danskes og Venders Konge, til Indbyggerne i Jelling Syssel, Hilsen og Naade. Vi gør vitterligt, at vi for anden Gang tildømmer nærværende Brevviser Hr. Niels Brok det Gods i Lysholt, som lovligt er skødet ham paa Tinge, og som han fredeligt og roligt har besiddet i adskillige Aar og aldrig senere har afhændet paa nogen Maade, at besidde til evig Tid og om fornødent at værne med Kønsed, idet vi paalægger hans undergivne, som bor paa det nævnte Gods, at de i Fremtiden vedrørende Godset skal svare ham og ingen anden paa nogen Maade. Givet i Taarnborg med Præsten Hr. Povl som Vidne.

1) Se Noten til Nr. 56.

[Omkring 1323. 16. August]¹⁾. Saksøbing. 60

Kong Kristoffer 2. meddeler Indbyggerne i Jelling Syssel, at han for tredje Gang tildømmer Hr. Niels Brok hans Gods i Lysholt.

Afskrift i Langebeks Diplomatarium.

Kristoffer, af Guds Naade de Danskes og Venders Konge, til Indbyggerne i Jelling Syssel Hilsen og Naade. Vi gør vitterligt, at vi for tredje Gang tildømmer nærværende Brevviser Hr. Niels Brok det Gods i Lysholt, som lovligt er skødet ham paa Tinge, og som han fredeligt og roligt har besiddet i adskillige Aar og aldrig senere har afhændet paa nogen Maade, at besidde til evig Tid og om fornødent at værne med Kønsed, idet vi paalægger hans undergivne, som bor paa det nævnte Gods, at de i Fremtiden vedrørende Godset skal svare ham og ingen anden paa nogen Maade. Givet i Saksøbing med Præsten Hr. Povl som Vidne.

1) Se Noten til Nr. 56.

[Omkring 1323. 16. August]¹⁾. Nykøbing. 61

Kong Kristoffer 2. meddeler Indbyggerne i Jelling Syssel, at han for fjerde Gang tildømmer Hr. Niels Brok hans Gods i Lysholt.

Original i Rigsarkivet.

Kristoffer, af Guds Naade de Danskes og Venders Konge, til Indbyggerne i Jelling Syssel Hilsen og Naade. Vi gør vitterligt, at vi for

fjerde Gang tildømmer nærværende Brevviser Hr. Niels Brok den Ældre det Gods i Lysholt, som lovligt er skødet ham paa Tinge, og som han fredeligt og roligt har besiddet i adskillige Aar og aldrig senere har afhændet paa nogen Maade, at besidde til evig Tid og om fornødent at værne med Kønsed, idet vi paalægger hans undergivne, som bor paa det nævnte Gods, at den i Fremtiden vedrørende Godset skal svare ham og ingen anden paa nogen Maade. Givet i Nykøbing med Povl Degn som Vidne.

1) Se Noten til Nr. 56.

62 Omkring 1323. 16. August¹⁾. Slangerup.

Kong Kristoffer 2. meddeler Indbyggerne i Jelling Syssel, at han paalægger Fogeden Jakob Tostenes, Esger Bryning, Mads Toresen og Kristian Torstensen at indføre Hr. Niels Brok den Ældre i Besiddelsen af hans Gods i Lysholt.

Afskrift i Langebeks Diplomatarium.

Kristoffer, af Guds Naade de Danskes og Venders Konge, til Indbyggerne i Jelling Syssel Hilsen og Naade. Vi paalægger Foged Jakob Tostenes, Esger Bryning, Mads Toresen og Kristian Torstensen, at de indfører nærværende Brevfører Hr. Niels Brok den Ældre i legemlig Besiddelse af Godset i Lysholt, der er skødet ham lovligt paa Tinge og siden lovligt tildømt ham med vore fire Breve, og efter Indførelsen forsvarer ham i dets Besiddelse. Givet i Slangerup med Povl Degn som Vidne.

1) Se Noten til Nr. 56.

96 1324. 5. Marts. Vordingborg.

Kong Kristoffer 2. lover Ægteskab mellem sin Datter Margrete og Markgreve Ludvig af Brandenburg.

Original i München.

Kristoffer, af Guds Naade de Danskes og Venders Konge, Hertug af Estland, til alle, der ser dette Brev, evindeligt Hilsen med Gud.

Vi gør vitterligt for alle nu og i Fremtiden, at vi med Haandslag har lovet og med dette Brev lover den velbyrdige Herre Hr. Berthold, Greve af Henneberg, som Stedfortræder for de ophøjede Fyrster Hr. Ludvig, den romerske Konge, Rigets Forøger, og hans førstefødte Søn Markgreve Ludvig af Brandenburg, at vi personligt skal føre vor Datter Margrete inden Ottendedagen efter førstkommende St. Hans Dag, med mindre hun bliver for-

hindret ved Død eller alvorlig Sygdom, til Nykøbing, hvor Ægteskab skal fuldbyrdes mellem fornævnte Markgreve Ludvig af Brandenburg, nævnte Hr. Ludvig, den romerske Konges førstefødte Søn, og vor nævnte Datter Margrete. Men hvis vor Datter Margrete forinden bliver forhindret af alvorlig Sygdom, bør nævnte Ægteskab alligevel paa ingen Maade opgives, men forblive i Kraft og Gyldighed, og naar hun har genvundet sit Helbred, vil vi inden seks Uger lade Brylluppet fejre mellem samme Margrete, vor Datter, og fornævnte Markgreve Ludvig paa det aftalte Sted Nykøbing. Til tydeligere Bevis for dette Løfte har vi ladet vort Segl hænge under dette Brev.

Givet i Vordingborg i det Herrens Aar 1324, første Mandag efter Søndagen, paa hvilken der synges Invocavit.

1324. 25. Marts. Odense.

101

Ærkebiskop Esger af Lund vidimerer Pave Johannes 22.s Bulle af 1318 26. April om Beskyttelse af Dominikanerordenen.

Afskrift hos Bartholin.

Esger, af Guds Miskundhed Ærkebiskop af Lund og Sveriges Primas, til alle, som ser dette Brev, evindelig Hilsen med Herren.

Alle skal vide, at vi har set og læst et af den hellige Fader og Herre Pave Hr. Johannes 22. udstedt Brev, uskrabet, ustunget og uden Overstregninger, ikke beskadiget eller mistænkeligt paa noget Punkt, med ægte Blybulle og Hampesnor, og Ord til andet af følgende Ordlyd: Johannes Biskop, Guds Tjeneres Tjener o. s. v. (Brevet 1318 26. April). Til Vidnesbyrd om dette er vort Segl hængt under dette Brev. Givet i Odense under vor Visitats sammesteds i det Herrens Aar 1324 paa Marie Bebudelsesdag.

1324. 9. Juni. Avignon.

115

Pave Johannes 22. giver Karl Eriksen et Kanonikat og Ventebrev paa et Præbende i Roskilde.

Afskrift i Vatikanet.

..... uanset, at du siges at indehave et Provsti i Lund uden Sjælesorg, og et i Gamtofte i Odense Stift med Sjælesorg.

116 **1324. 9. Juni. Avignon.**

Pave Johannes 22. paalægger Abbeden i Næstved St. Peders Kloster, Ærkedegnen i Uppsala og Kanniken Magister Herman i Prag at indføre Karl Eriksen i et Kanonikat og et Præbende i Roskilde.

126 **1324. 28. Juni.**

Niels Torstensen mageskifter Gods paa Langeland med Niels Brok den Yngre. Afskrift i Rigsarkivet.

Niels Torstensen, til alle, der ser dette Brev, evindeligt Hilsen med Gud.

Alle skal vide, at jeg erkender af nærværende Brevfører Niels Brok den Yngre fuldt ud at have faaet 200 Mark gængs Mønt sammen med de Ejendomme, som er skødet mig af ham paa Langeland til Erstatning for min Hustrus Ejendomme i Sønderherred, paa den Maade at samme Hr. Niels Brok har indløst mine Ejendomme i Ullerup, der var pantsat til Hr. Niels, Sognepræst i Kølstrup, paa Anders Mogensens Børns Vegne for 140 Mark, og 60 Mark Penge har jeg personligt modtaget, idet jeg forpligter mig til og lover, at de fornævnte Penge, hvis ovennævnte Ejendomme, som jeg har faaet med min Hustru, søges tilbage fra ham, helt og holdent skal betaales af mig eller mine Arvinger til ham eller hans Arvinger, og Ejendommene paa Langeland, som jeg har faaet i Erstatning for min Hustrus Ejendomme i Sønderherred, skal skødes tilbage i samme Stand. Til Vidnesbyrd om dette er mit Segl hængt under dette Brev.

Givet i det Herrens Aar 1324 Dagen før Apostlene St. Peters og Paulus Dag.

137 **1324. 17. August.**

Ærkebiskop Esger af Lund tillader Biskop Peder af Odense at annektere nogle Kirker til Kapitlets Underhold.

Afskrift i Odensebogen.

Esger, af Guds Naade Ærkebiskop af Lund og Sveriges Primas, hilser sine med Kristus kære Prioren og Kapitlet i Odense med oprigtig Kærlighed i Gud.

Da Eders Kloster, i hvilket I er hengivet til Guds Tjeneste, kun har ringe og magre Indtægter til at ernære Eder og opretholde Herberget

samt til at bestride de andre Byrder, giver vi, — tilskyndede af Eders Bønner og af faderlig Omhu og Kærlighed — vort Samtykke og vor Bemyndigelse til, at I, hvis vor ærværdige Broder Hr. Biskoppen af Odense vil lade nogle Kirker annektere til Eders Kapitel som passende Underhold for Eder, kan besidde dem med kanonisk Ret. Til Vidnesbyrd om dette er vort Segl hængt under dette Brev.

Givet i det Herrens Aar 1324, Fredagen efter Marie Himmelfartsdag.

1324. 21. August.

138

Ærkebiskop Esger af Lund tillader Kapitlet i Odense at besidde Gods, skænket til Skolemestrenes Underhold.

Udtog af Hamsfort.

Ærkebiskop Esger tillader Kollegiet i Odense paa Grund af dets ringe Indtægter at besidde Gods, skænket til Skolemestrenes Arbejde og Studier, den 21. August.

1324.

161

Ingefred, Enke efter Peder Nielsen, lader Jens Amundsen paa Merløse Herredssting skøde Jordejendom i Bredetved til Sorø Kloster.

Referater i Sorø Gavebog.

B:

Den ærværdige Kvinde Fru Ingefred Tokesdatter af Nebbe, Enke efter Peder Nielsen af Taasinge, ønskede at gavne sin Sjæl og skænkede til Vor Frue Kloster i Sorø alt sit Gods i Bredetved som evig Almisse og skødede det paa Merløse Herredsting af Jens Amundsen, idet hun selv var tilstede og gav sit Samtykke til Skødet.

1325. 25. Januar. Horsens.

166

Tidemand Gynzikesen giver Peder Brok Kvittering for Betalingen af hans Gæld. Original i Rigsarkivet.

Tidemand Gynzikesen, Borger i Odense, til alle, der ser dette Brev, evindeligt Hilsen med Gud.

Jeg gør vitterligt for alle, at jeg fuldt og helt har modtaget alle de Penge, for hvilke nærværende Brevviser Peder Brok stod i Gæld til mig, og om

hvilke jeg har hans aabne Brev. For disse Penge gør jeg nævnte Peder Brok fri og ganske undtagen fra Krav fra mig og mine Arvinger, idet jeg ved dette Brev ophæver hans fornævnte aabne Brev, som jeg har i min Besiddelse Til Vidnesbyrd om dette er mit Segl hængt under dette Brev.

Givet i Horsens i det Herrens Aar 1325 paa Dagen for Apostlen St. Pauls Omvendelse.

189

1325. 23. Maj. Lund.

Jakob Esbernsen, Dekan i Lund, skænker som Døds gave to Gaarde i St. Nikolai Sogn i Lund til Domkirken i Lund og træffer nærmere Bestemmelse om Anvendelsen af sin Gave.

Afskrift i Lundebogen.

Jakob Esbernsen, Dekan i Lund, til alle, der ser dette Brev, Hilsen med Gud.

Den første af Kærlighedens Pligter er den, at vi staar i Skyld til dem, af hvem vi erkender at have modtaget Velgerninger, og da jeg af St. Laurentius' Kirke i Lund og dens Godser igennem adskillige Aar har modtaget Beneficer og forskellige Forfremmelser, vil jeg yde samme Kirke en om ikke fuldstændig, saa dog en delvis Gengældelse, hvorfor jeg til den hellige og udelelige Treenigheds Ære og til forøget Dyrkelse af den hellige Guds Moder Jomfru Maria og den hellige og glørværdige Martyr Laurentius med dette Brev overdrager og skøder i alle Henseender mine to Gaarde i St. Nikolai Sogn i Lund, — i den ene af disse er der et Stenhus, som jeg har købt af Fru Ingerd, Mads Jonsens Datter, og den anden og sidste, som støder op til den første har jeg købt af Oluf Nielsen, fornævnte Fru Ingrids Søn, — saaledes som jeg har skødet dem paa Lunds Byting i det Herrens Aar 1325 Ottendedagen efter Kristi Himmelfart, som var den 23. Maj, i Nærværelse af de Herrer Kanniker i Lund, Ivar, Provst paa Falster i Odense Stift, Jens Bentsen kaldet Kande og Peder Helgesen, idet Mikkell Præst, Foged i Lund, Borgere, Bymænd og adskillige andre troværdige fra Byen Lund og udefra var til Stede, paa nedenauførte Maade og Vilkaar.

196

1325. 13. Juni. Vordinborg.

Kong Kristoffer 2. tager Faaborg i sin Beskyttelse og stadfæster Byens Privilegier.

8 Afskrifter og Oversættelser i danske Arkiver og Biblioteker.

Kristoffer, af Guds Naade de Danskes og Venders Konge, Hertug i Estland, til alle, der ser dette Brev, evindelig Hilsen med Gud.

Vi gør vitterligt for alle, at vi tager nærværende Brevvisere alle Borgerne i Faaborg i vor særlige Fred og Beskyttelse og bekræfter, godkender og stadfæster med dette Brev alle deres Rettigheder og Friheder, som de har haft siden vor Forfaders Kongen Hr. Valdemars Dage¹⁾ i Told, Fægang og i alt andet, med Undtagelse af vore Skove, som omgiver den nævnte By paa alle Sider, og som blev indrømmet dem af Hr. Erik, vor Broder, fordums de Danskes Konge, i hans aabne Brev²⁾. Hvorfor vi under vor Naades Fortabelse forbyder paa det strengeste, at nogen af vore Fogeder, deres Stedfortrædere eller nogen anden, af hvad Stand eller Stilling han end maatte være, fordrister sig til at forulempe dem eller nogen af dem paa nogen Maade i deres nævnte Rettigheder og Friheder, saafremt han vil undgaa vor Vrede og kongelige Gengældelse. Til Vidnesbyrd om dette er vort Segl hængt under dette Brev. Givet i Vordingborg i det Herrens Aar 1325 Ottendedagen efter Kristi Legemsfest i vor Nærværelse.

1) Cf. DRB II 1 Nr. 41; II 2 Nr. 148; II 3 Nr. 295 og Nr. 316; II 4 Nr. 270; II 5 Nr. 210. — 2) Cf. Rep. Nr. 1015 1313 8. Maj.

1325. 26. August. Tingsted.

210

Kong Kristoffer 2. og Erik 7. slutter Forlig med Ludvig Albertsen, der skal overgive Hammershus imod at faa sin Fordring paa Kronen anerkendt og Afbetalingsvilkaarene fastlagt.

Afskrift hos Hvitfeld.

Kristoffer og Erik, hans Søn, af Guds Naade de Danskes og Venders Konger, Hertuger af Estland, til alle, der ser dette Brev, evindelig Hilsen med Gud.

Vi gør vitterligt for alle nu og i Fremtiden, at der mellem os, vore Børn og alle vore Tilhængere som den ene Part og Hr. Ludvig Albertsen, fordum vor Marsk, hans Børn og alle hans Tilhængere, der er gaaet i Landflygtighed med ham og har taget Ophold paa Hammershus for at undgaa vor Vrede, som den anden Part er sluttet følgende Aftale. For det første erkender vi, at vi og vore Arvinger i Sandhed skylder den kære Hr. Ludvig Albertsen og hans rette Arvinger 9360 Mark Penge i gængs skaansk Mønt at betale til de efterskrevne, faste Terminer: paa førstkommende Vor Frue Kirkegang¹⁾ 1000 Mark Penge skaansk og derefter hvert Aar paa nævnte Vor Frue Kirkegang

1000 Mark Penge i gængs skaansk Mønt, indtil hele Summen er betalt til ham eller hans Arvinger af os eller vore Arvinger, idet vi forbeholder os at kunne betale ham og hans Arvinger paa hver af de fornævnte Terminer to Mark Penge sjællandsk for hver Mark Penge skaansk eller en Mark lødigt Sølv efter Kølnervægt for hver $4\frac{1}{2}$ Mark Penge skaansk. Og om vor og vore Arvingers Betaling af de fornævnte Penge til den kære Hr. Ludvig Albertsen aflægger vi Løfte med Haandslag sammen med vore efterskrevne Raader Hr. Lars Jonsen, fordem vor Drost, Peder Vendelbo, vor Marsk, Eskil Gris, Stig Andersen, Lars Larsen og Gregers Tuesen, Riddere, Jens Kaas, Kristian Kaas, Lars Truedsen, Niels Jonsen Broløkke, Jon Jonsen Broløkke, Ivar Pedersen, Jon Nielsen Rane, Bo Falk og Erik Nielsen, Væbnere. ....

Givet i Tingsted paa Falster i det Herrens Aar 1325 første Mandag efter den hellige Apostel Bartholomæus' Dag i vor Nærværelse.

1) d. e. Kyndelmisse (2. Februar).

212

1325. 14. September.

Ebbe Pedersen pantsætter sin Gaard i Brylle til Søster Kristine Erlandsdatter i Odense St. Hans Kloster.

Original i Rigsarkivet.

Til alle, der ser dette Brev, Ebbe Pedersen, evindelig Hilsen med Gud.

Lad det være aabenbart for alle, at jeg til nærværende Brevviser, den ædelbaarne Frue, Søster Kristine Erlands af St. Johannes Døberens Orden¹⁾ i Odense, har pantsat min Gaard i Brylle for 80 Mark Penge i gængs Mønt, at indløse fuldt ud paa Fyens Landsting nærmest før Vor Frue Kirkegang, paa det Vilkaar, at hvis nævnte Gaard ikke bliver indløst til fastsatte Termin for fornævnte Penge, saa skal samme Søster Kristine frit have nævnte Gaard med alt dens rørlige og urørlige Tilliggende i sin Besiddelse og Forvaltning med Ret til at indsætte og afsætte Bryder i samme Gaard, og aarligt at oppebære alle Afgrøder og Indkomster af samme Gaard, indtil fornævnte Gaard fuldtud indløses for omtalte Pengesum til fornævnte Termin. Til Vidnesbyrd om dette er mit Segl tillige med Segl af de kyndige Mænd Peder Iversen, Esbern Marsvin, Jens Marsvin, Mikkul Jul og Tidemand Grønning hængt under dette Brev.

Givet under mit Segl i det Herrens Aar 1325 paa Dagen for Korsets Oprensning.

1) Johanniterordenen.

1325. 9. Oktober. Avignon.

214

Pave Johannes 22. stadfæster Lunds Domkapitels Valg af Domprovst Karl til Ærkebiskop af Lund og udnævner ham til Embedet.

Afskrift i Vatikanet.

Til vor elskede Søn Karl, udvalgt Ærkebiskop af Lund, Sveriges Primas, vor Hilsen. Det Embede som Hyrde, som vi, skønt uværdige, af det høje har faaet betroet, nøder med stadig Omsorg vort Sind til, saa vidt det tilstedes os af det høje, at tænke med Bekymring paa alle de Kirker, som vi har Omsorg for i Almindelighed, men navnlig bør vi dog tage os af de Kirker, som vi ser udsat for Embedsledighedens Farer, saa at der ved vor Medvirkning og Hjælp kan sættes dertil egnede Mænd i Spidsen for dem som Hyrder, som ved deres Klogskab, Viden og Dygtighed kan paa en frelsebringende saavel som nyttig Maade lede og gavne disse Kirker, som er betroede til deres Styre. Da nu for ikke længe siden Kirken i Lund blev berøvet sin Hyrdes Trøst ved, salig Ihukommelse, Ærkebiskop Esger af Lund, Sveriges Primas' Død, sammenkaldte du, Provst, og vore elskede Sønner Dekanen (Jakob) og Kapitlet ved Kirken alle, som burde, vilde og uden Vanskelighed kunde være tilstede, og efter at have fastsat Dagen for Valget, som det er Skik og Brug, kom I sammen, paakaldte først den Helligaands Naade og vedtog i dette Valg at gaa frem ad Kompromissets Vej. I overdrog derfor enstemmigt vore elskede Sønner Provst Jens i Odense, Ærkedegnene Niels i Lund og Peder i Roskilde og Kannikerne i Lund Peder Truedsen og Magister Thomas Ubbesen ved denne Lejlighed fuld og uindskrænket Myndighed — dog kun for et vist Tidsrum — til at udpege en Hyrde blandt sig selv eller andre af Lundekirkens Skød, dog kun ved kanonisk Valg. Disse Valgmænd tog imod denne Fuldmagt og trak sig tilbage for at holde Raadslagning og efter indbyrdes omhyggeligt at have overvejet dette Spørgsmaal kastede de i Enighed deres Stemmer paa dig, der var viet som Præst, og derefter valgte den fornævnte Ærkedegn i Roskilde paa egne og disse sine Kollegers, Dekanens og Kapitlets Vegne og efter Fuldmagt af alle de tilstedeværende dig til Ærkebiskop af Lund indenfor den rette Frist og bekendtgjorde Valget for alle de fornævnte tilstedeværende, og de bifaldt alle gerne Valget, som derefter af Dekanen efter Paalæg af Kapitlet blev højtideligt forkyndt for Gejstligheden og Menigheden, og da Valget siden blev forebragt for dig, gav du dit Samtykke, opfordret dertil af Kapitlet.

232   **1325. 10. December. Avignon.**

Pave Johannes 22. tillader Ærkebiskop Karl af Lund at paalægge sin Gejstlighed en moderat Afgift.

Afskrift i Vatikanet.

233   **1325. 10. December. Avignon.**

Pave Johannes 22. paalægger Biskoppen af Lübeck, Abbeden i Herrisvad og Prioren i Odense St. Knuds Kloster at bistaa Ærkebiskop Karl i Lund med Indrivelsen af den bevilgede Kirkeafgift.

Afskrift i Vatikanet.

Ligelydende til vor ærværdige Broder (Henrik), Biskop af Lübeck og vore elskede Sønner . ., Abbed i Herrisvad Kloster i Lunds Stift, og . ., Prior i St. Knuds Kloster i Odense, som plejer at blive styret af en Prior, vor Hilsen.

238   **1325.**

Peder Frodesen, Kannik i Roskilde, skænker Sorø Kloster Ejendom i Ollerup og 1400 Mark Penge.

Referat i Sorø Gavebog.

Syv fulde Aar derefter gav velbyrdige Mand Hr. Peder Frodesen, Kannik i Roskilde, i from Gavmildhed for sin og sine Fædres Sjæl Klostret hele Resten af den By¹⁾ og 1400 Mark Penge, og ikke lang Tid efter blev han selv Munk i Sorø.

1) nl. Ollerup paa Fyn.

254   **1326. 30. Marts. Sønderborg.**

Hertug Valdemar 3. af Jylland tager Lars Jonsen og Ludvig Albertsen i sit Værn imod Kong Kristoffer 2., lover at skaffe dem deres Ret, overdrager dem Borgene Tranekær og Haderslev som midlertidig Sikkerhed og forpligter dem til ogsaa paa deres Side at bistaa ham.

Afskrift hos Hvitfeld.

Valdemar, af Guds Naade Hertug af Jylland, til alle, der ser dette Brev, Hilsen evindeligt med Gud.

Vi gør vitterligt for alle, at vi paa vor Tro lover og med dette Brev forpligter os til sammen med alle vore Tilhængere og Venner trofast at ville

bistaa de hæderlige Mænd Hr. Lars Jonsen og Ludvig Albertsen tillige med deres rette Arvinger og deres Tilhængere og Venner, alle og enhver, i alle deres retfærdige Sager og i enhver Nødssituation, med Subsidier og Hjælp af hele vor Evne, og vi lover, at vi aldrig vil svigte dem, førend de har opnaaet fuldstændig Oprejsning og en fyldestgørende Udsoning med Danmarks Konge efter deres Forgodtbeholdende. Derfor overdrager vi dem vore to Borge Tranekær og Haderslev og til hver af disse 10 Mark Korn aarligt til at afhjælpe deres Udgifter, idet det dog tilføjes, at hvis Danmarks Konge fordriver dem eller berøver dem deres Godser, skal de fra da af fuldt ud uden nogen Afregning frit besidde Fogedembederne ved nævnte Borge med alt deres Tilliggende, saaledes som de foregaaende Fogeder ellers vides frit at have besiddet dem. Men hvis de har større Udgifter, end Indtægterne af nævnte Borge rækker til, maa de ikke skrive det paa vor eller vore Arvingers Regning, og ikke angaaende vore Borge (. . .), men de skal personligt bestride Udgifterne til disse for deres eget Vedkommende¹). Men fornævnte Borge skal de uden noget Afregningskrav og Modsigelse give os eller vore Arvinger igen, naar vi eller vore Arvinger eller vore Venner kan skaffe dem eller deres retmæssige Arvinger og deres Venner fuldstændig Oprejsning og en evig Udsoning efter deres Vilje, og ikke før. Men fornævnte Borge skal bestandigt staa os eller vore retmæssige Arvinger aabne i enhver Nødssituation. Og hvis det med Hensyn til fornævnte Borg Haderslev skulde ske, at en ny Borg bliver bygget paa et andet Sted med nævnte Mænds Raad, skal de modtage den nye i Stedet for den gamle, med den forrige Borgs Tilliggende og Indkomster, og denne skal overgives til os eller vore Arvinger. Og deres daglige Tjenestepligt skal være med 40 veludstyrede Mand indenfor Kongeriget Danmarks og Hertugdømmet Jyllands Omraade imod Danmarks Konge og paa egne Tab og Omkostninger. Men hvis der bliver taget Fanger, skal de have deres fulde Andel i disse, i Forhold til Antallet af deres bevæbnede Mænd og af deres Fanger. Hvis endvidere Danmarks Konge eller en anden angriber vort Land, eller vi med vore Mænd forsøger at angribe hans Land, skal de med alle deres Venner, Ejendele og Midler urokkeligt staa os bi, idet de trofast iler os til Hjælp. Og hvis et Land eller flere bliver taget eller erhvervet, skal de tilfalde os og vore Arvinger, og vi skal besidde dem i Fred og Ro uden nogen Hindring fra deres eller deres Arvingers Side. Og hvis det i Mellemtiden sker, at Herrerne Lars Jonsen og Ludvig Albertsen eller en af dem dør — det Gud forbyde —

maa vi ikke uden enstemmig Vilje og Tilslutning fra deres Arvinger slutte Stilstand eller Forlig, men alle Overenskomster, som er anført ovenfor, skal vi ubrydeligt underskrive i Forening med deres Arvinger, og paa den anden Side skal de fuldt og helt med deres Venner overholde alle og ethvert af de nævnte Punkter overfor os og vore Arvinger. For øvrigt skal vi ikke modtage vore Borge af dem eller deres rette Arvinger, førend de ovenanførte Bestemmelser alle og enhver bliver opfyldt, og vi helt og holdent betaler dem 150 Mark lødigt Sølv, som vi anerkender, at vi og vore Arvinger skylder dem og deres sande Arvinger. Til Vidnesbyrd om dette er vort Segl hængt under dette Brev.

Givet i Sønderborg paa Als i det Herrens Aar 1326, paa Søndagen Quasi modo geniti, i vor Nærværelse.

1) Oversættelsen af denne Sætning er usikker, da der synes at mangle et Stykke af Teksten.

261

1326. 3. Maj. Nykøbing F.

Kong Kristoffer 2. og Erik (7.) af Danmark slutter Forbund med Fyrst Henrik 2. af Mecklenburg og Fyrsterne Johan 2. og Johan 3. af Werle, saaledes at Fyrsterne skal tjene Kongerne med 600 Ryttere et halvt Aar imod Hertug Valdemar 3. af Sønderjylland, Greverne Gerhard 3. og Johan 3. af Holsten og de danske Oprørere; for Tjenesten betaler Kongerne Fyrsterne 3000 Mark Sølv kontant og pantsætter Lolland, Falster og Møen for 14,000 Mark Sølv.

Original i Schwerin.

Kristoffer og Erik, den sammes Søn, af Guds Naade de Danskes og Venders Konger og Estlands Hertuger, til alle, der ser dette Brev, Hilsen evindeligt med Gud.

Vi gør vitterligt for alle, at der mellem os og Hertug Otto, Søn af os Kong Kristoffer, som den ene Part og de fornemme Herrer Henrik, Fyrste af Mecklenburg, Stargard og Rostock, vor Svoger, og vore kære Herrer til Werle, Johan og Johan, som den anden er truffet følgende Overenskomst: Samme Herrer Henrik af Mecklenburg og Johan af Werle skal personligt sætte over til Danmark og tage Del i den Krig, som nu forestaar for os imod Herrerne Valdemar, Hertug af Sønderjylland, Gerhard og Johan, Grever af Holsten, nogle Danskere og vore andre Modstandere samt alle deres Tilhængere, og saalænge den nævnte Krig varer, skal de personligt tjene os trofast og stadigt med 600 Mand, der er godt og til-

fredsstillende udrustet med Vaaben og Stridsheste, saaledes at Gevinst, Tab og Underhold falder paa os, dog at fornævnte Herrer til Mecklenburg og Werle skal sørge for sig selv og de fornævnte 600 bevæbnede Mænd med Hensyn til Skibe, Foder og Underhold under Rejsen fra Tyskland til Sjælland og under Tilbagereisen fra Sjælland til Tyskland, idet det vil være at skrive paa vor Regning, saaledes som det nedenfor vil blive anført. Og de fornævnte Herrer til Mecklenburg og Werle skal være mødt frem med Hæren, bestaaende af de fornævnte 600 bevæbnede Mænd, Dagen efter St. Marcellinus' og St. Petrus' Dag i Warnemünde, for saa hurtigt som muligt at sætte over til Danmark med samme Hær. Fra samme Dag efter St. Marcellinus' og St. Petrus' Dag og et halvt Aar frem i Tiden skal efterskrevne Tjeneste regnes. Men Tabene og Udgifterne for de bevæbnede Mænd, som fornævnte Herrer har sendt eller ført med sig, skal naar de kommer til Warnemünde og i den følgende Tid skrives paa vor Regning, naar de med Rimelighed kan godtgøre dem. For fornævnte Tjeneste, som skal ydes os og vore Børn af de nævnte Herrer til Mecklenburg og Werle i det kommende halve Aar, skal vi betale Herrerne til Mecklenburg og Werle og deres Arvinger 17,000 Mark lødigt Sølv efter Kølner vægt, hvoraf vi har betalt 3,000 Mark Sølv kontant. For de resterende 14,000 Mark Sølv og for alle de Tab, som de paadrager sig paa vore Vegne, og for de Udgifter, som de maa afholde under fornævnte Tjeneste hos os, for hvilke de kan give os en rimelig Afregning, overlader vi som retmæssigt Pant vore Lande Laaland, Falster og Møen med alle deres Borge, Fæstninger, Byer, Landsbyer, Øer og Godser, Vasaller og Mænd og alt andet, der befinder sig i samme Lande, med Fogderier, Jurisdiktioner, Indtægter, Afkastelser, med al Nytte og med alt deres Tilliggende, saaledes som de vides at tilhøre os, til Herrerne af Mecklenburg og Werle og deres Arvinger, saaledes at de i samme Lande kan bygge Borge, saavidt det synes dem at fremme vor Fordel og vort Tarv, idet vi af særlig Naade og saalænge fornævnte Pantsættelse varer, tildeler dem og deres Arvinger Patronatsretten til de Kirker og de Beneficier i fornævnte Lande, der hører under vor Præsentation og Raadighed. Ogsaa Vasallerne i fornævnte Lande skal i Medfør af Pantsættelsen aflægge Troskabs- og Mandsed til fornævnte Herrer og deres Arvinger som Panthavere, dog at nævnte Vasaller, saa længe den forestaaende Krig varer, skal tjene os og vore Børn foruden de 600 fornævnte bevæbnede Mænd og foruden 50 bevæbnede Mænd, med hvilke Herren til Mecklenburg er pligtig at tjene os og

vore Børn fra Rostocks Omraade, og til denne Tjeneste skal de indkaldes ikke af os, men af de fornævnte Herrer. Naar fornævnte Krig er endt, skal nævnte Vasaller tjene Herrerne af Mecklenburg og Werle og deres Arvinger, men ikke os, saalænge Pantsættelsen varer, og fornævnte Lande ikke er indløst. Men naar fornævnte halve Aar er gaaet, og hvis fornævnte Krig varer længere og vi eller vore Børn yderligere vil have fornævnte Herrers Tjeneste, skal vi betale Herrerne og deres Arvinger for hvert halvt Aars Tjeneste, som skal ydes os og vore Børn af samme Herrer i egen Person med 600 bevæbnede Mænd som ovenfor anført, 17,000 Mark lødigt Sølv efter Kølnervægt, nemlig 3,000 Mark kontant, og Resten tillige med Tab og Udgifter skal skrives paa nævnte Panter¹). Men hvis det træffer sig — det være dog langt fra — at nævnte Herrer eller en af dem eller Halvdelen eller mere af ovennævnte Hær tages til Fange, skal vi med Hensyn til Løskøbelsen og Betalingen for Fangenskaberne og af saadanne Tab, hvilken skal udredes af os til fornævnte Herrer, og med Hensyn til yderligere Tjeneste, som skal ydes os og vore Børn af Herrerne, være undergivet Voldgift af to af vore eller vore Børns Riddere og to af fornævnte Herrers Riddere, som er blevet udpeget dertil af os eller vore Børn og af Herrerne. Men Borgene i de nævnte Lande skal de holde for Indtægterne og Afkastelserne af samme Lande, og de maa ikke tilskrive os og vore Børn nogen Udgift for nævnte Borge. Men naar nævnte Herrer har fornævnte Borge i deres Besiddelse, skal de erklære Fejde og Krig mod Herrerne Valdemar, Hertug af Sønderjylland, Gerhard og Johan, Grever af Holsten, Danskerne og vore andre Modstandere og deres Tilhængere. Naar denne Fejde er erklæret, er vi og vore Arvinger overfor Herrerne og deres Arvinger forpligtet med Hensyn til fornævnte 14,000 Mark, uanset om det kommer til Forlig mellem os og vore nævnte Modstandere. Og Hertug Otto, Søn af os Kristoffer, skal overlade nævnte Lande og Borge med deres ovennævnte Tilliggende som Pant til nævnte Herrer af Mecklenburg og Werle og deres Arvinger. Disse Borge skal dog være aabne Tilflugtssteder for os og vore Børn i alle Nødssituationer for os og vore Børn. Men naar vi eller vore Børn har betalt dem og deres Arvinger fornævnte Sølvsummer tillige med de Tab og Udgifter, der med Føje er opgjort for Tjenesten hos os under Krigen, saa skal Herrerne eller deres Arvinger uden nogen Tvivl og Modsigelse tilbagegive og frit overdrage os og vore Børn nævnte Lande og gamle og nye Borge med alt deres foran anførte Tilliggende, saaledes som de har modtaget dem. Men hvis

vi og vore Børn har betalt en Trediedel af fornævnte Sølvsommer, Tab og Udgifter til fornævnte Herrer eller deres Arvinger, skal de uden nogen Modsigelse tilbagegive og frit overdrage os og vore Børn den Borg, som vi eller vore Børn helst vil have, tillige med en Trediedel af Indkomsterne fra nævnte tre Lande, men hvis vi har betalt to Trediedele af fornævnte Sølvsommer, Tab og Udgifter, skal de paa samme Maade tilbagegive os de to Borge, vi helst vil have, tillige med to Trediedele af Indkomsterne fra nævnte tre Lande. Men denne Indløsningssum for fornævnte Lande og Borge skal vi betale Herrerne i Byen Rostock, saaledes at Herrerne selv lader Pengesummen overføre og sikre under Rejsen paa Land og over Havet til nævnte By Rostock og i Havnen til samme By overfor alle der vil handle eller undlade at handle for deres Skyld, og i samme By Rostock overfor Raadmændene og alle Borgerne sammesteds. Men hvis — det Gud forbyde — fornævnte Herrer mister en af fornævnte Borge inden deres Indløsning, maa vi ikke slutte Forlig med vore nævnte Fjender, medmindre de faar fornævnte Borg igen, eller vi betaler dem eller deres Arvinger den Gæld, for hvilken nævnte Borg var sat i Pant. Vi giver ogsaa fornævnte Herrer til Mecklenburg og Werle Fuldmagt og fri Ret til at mægle Forsoning og Forlig med Minde eller Ret mellem os og vore Børn som den ene Part og Herrerne Valdemar, Hertug af Sønderjylland, Gerhard og Johan, Grever af Holsten, Lars Jonsen, fordums Drost, og Ludvig Albertsen, fordums Marsk, som den anden. Men hvis de ikke kan forsones os med dem, skal de lige fuldt trofast og stadigt tjene os og vore Børn mod de fornævnte, som foran anført. For den faste og ubrydelige Overholdelse af alt dette har vi og med os Hertug Otto, Søn af os Kristoffer, Siegfried Pløn, Ulrich Maltzahn, Georg Hasenkopf, Henrik Scharfenberg og Benedikt Ahlefeld afgivet Løfte med Haandslag. Til Vidnesbyrd herom er vort Kristoffers Segl hængt under dette Brev.

Givet i Nykøbing F. i det Herrens Aar 1326 Lørdagen efter Kristi Himmelfartsdag i vor Nærværelse.

1) Skal altsaa ogsaa hæfte for de yderligere Beløb.

1326. 3. Maj. Nykøbing F.

262

Kong Kristoffer 2. og Erik (7.) af Danmark slutter Forbund med Fyrst Henrik 2. af Mecklenburg og Fyrsterne Johan 2. og Johan 3. af Werle, saaledes at Fyrsterne skal tjene Kongerne med 200 Ryttere mod Hertug Vartislav 4. af Pommern for 10,000 Mark Sølv. Desuden træffes Afgørelse om forskellige nordtyske Forhold.

Original i Schwerin.

..... Vi har med Haandslag lovet og lover ved dette Brev, at alt det foranførte vil blive ubrødeligt overholdt af os, og for os og sammen med os er Løfte afgivet af de Herrer Riddere Ingvar Hjort, Eskil Krage, Eskil Grib, Jens Olufsen, Sigfried Pløn, Georg Hasenkopf, Henrik Maltzan, Ulrik Maltzan og Benedikt Ahlefeld. Ved dette Brev vil vi ikke paa noget Punkt tilbagekalde vort forrige Brev, men vi vil, at det skal bekræftes yderligere. Til Vidnesbyrd om denne Sag er vort, fornævnte Kong Kristoffers, Segl hængt under dette Brev.

Givet i Nykøbing Falster i det Herrens Aar 1326 paa Lørdagen efter Kristi Himmelfartsdag i vor Nærværelse.

266

1326. 5. Maj. Nykøbing F.

Kong Kristoffer 2. erklærer Overenskomsten af 1326 20. Marts med Fyrsterne Henrik 2. af Mecklenburg og Johan 2. og Johan 3. af Werle for ugyldig.

Original i Schwerin.

Kristoffer, af Guds Naade de Danskes og Venders Konge, til alle, der ser dette Brev, Hilsen evindeligt med Gud.

Vi gør vitterligt for alle, at vi tilbagekalder som ugyldigt og ved dette Brev kasserer de fornemme Herrer Hr. Henrik af Mecklenburgs og Herterne Johan og Johan af Werles aabne Brev¹⁾ om de Aftaler, der blev truffet mellem os og dem i Vordingborg 1326 20. Marts, indtil vi kan tilbagegive forannævnte Herrer samme Brev. Til Vidnesbyrd herom er vort Segl hængt under dette Brev.

Givet i Nykøbing Falster i ovennævnte Aar, Mandagen efter Kristi Himmelfart i vor Nærværelse.

1) Kendes ikke.

273

1326. 7. Juni. Viborg.

Kong Valdemar 3.s Haandfæstning.

Afskrift i Lundebogen.

I Herrens Navn Amen. I det Herrens Aar 1326, Lørdagen før Martyrerne Primus og Felicianus Dag kom Rigets bedste Mænd sammen i Viborg tillige med Almuen, for at vælge en ny Konge, og følgende blev vedtaget og i Enighed fastsat:

.....
 § 21. Fremdeles skal der hvert Aar afholdes Hof i Nyborg 14 Dage før St. Hans.

..... Til Vidnesbyrd om dette og til sikrere Bevis herfor er vore Segl hængt under dette Brev tilligemed Segl af de ærværdige Fædre og Herrer Niels af Børglum, Peder af Odense, Jens af Ribe og Tyge af Viborg, Biskopper, Svend, udvalgt og stadfæstet Biskop af Aarhus, Lars Jonsen, fordum Drost, Albert Albertsen, Ludvig Albertsen, Niels Brok den Ældre, Niels Skaaning, Marsken Erik, Abel Valdemarsen, Ove Iversen, Povl Pedersen, Jakob Grubbe, Jakob Roost, Povl Mogensen, Peder Pedersen, Niels Brok den Yngre, Ove Eskildsen, Lars Larsen, Ebbe Galt, Peder Bonde, Torkild Ebbesen, Peder Grubbe, Strange Esgesen, Peder Vædder, Peder Gødesen og Jakob Nielsen.

Handlet og givet ovennævnte Sted, Aar og Dag.

1326. 5. Juli. Roskilde.

282

Kong Valdemar 3. forlener Ludvig Albertsen og hans Arvinger med Alminssyssel og Jellingsyssel, Maltherred og Gernherred samt Staden Ribe.

Afskrift hos Huitfeld.

..... Men for at alt det fornævnte for Fremtiden kan bevares fast og ubrødeligt for fornævnte Hr. Ludvig Albertsen og hans Arvinger, har vi til Vidnesbyrd, Forvaring, Bevis og fuld Sikkerhed ladet dette Brev bekræfte med vort vedhængte Segl og med Segl tilhørende de stormægtige Fyrster, Herrerne Gerhard, vor kære Onkel, og Johan, af Guds Naade Grever af Holsten og Stormarn, og Adolf, af samme Naade Greve af Schauenburg, og de ærværdige Fædre med Kristus Herrerne Karl, Ærkebiskop af Lund og Sveriges Primas, Niels, Biskop af Børglum, Broder Peder, Biskop af Odense, Jens, Biskop af Slesvig, Jens, Biskop af Ribe, Jens, Biskop af Roskilde, Tyge, Biskop af Viborg, og Svend, udvalgt og stadfæstet Biskop af Aarhus, og alle Domkapitler og fornævnte Biskopper, Hr. Henrik Nielsen, Prior og Broder i Antvorskov, Hr. Abbeden og Broderen i Ringsted, og de fornemme danske Riddere, Lars Jonsen, Drost, Knud Porse, Niels Brok den Ældre, Anders Pedersen Stygge, Peder Pedersen Stygge, Henrik Nielsen, Uffe Nielsen, Niels Gutteskaaning, Ingvar Hjort, Jens Uffesen, Ove Eskildsen, Anders Pedersen fra Alnarp, Tyge Vind, Ebbe Galt, Peder Bonde, Absalon Jensen, Niels Brok den

Yngre, Niels Jensen fra Rønninge, Jens Iversen, Peder Grubbe, Jens Olufsen, Niels Tuesen fra Hørby, Knud Nielsen, Peder Karlsten, Jakob Nielsen, Niels Tuesen fra Klaparp, Anders Pedersen fra Bollarp, Niels Jakobsen fra Harjager og Niels Kyrning, samt Væbnerne Jens Hasenberg, Sakse Pedersen, Niels Andersen fra Tubbarp, Anders Lavesen, Anders Olufsen, Niels Sven¹⁾, Peder Torbensen, Jens Mogensen og Jens Due.

Handlet og givet i Roskilde i Aaret 1326 efter Herrens Byrd, Lørdagen før Ottendedagen efter Apostlene Peters og Paulus' Dag, i vor Nærværelse.

1) *Sven* skal sandsynligvis læses *Svej*.

288

1326. 20. Juli²⁾) Bogø.

Grev Gerhard 3. af Holsten slutter paa Kong Valdemar 3.s Vegne et Forlig med Fyrst Henrik 2. af Mecklenburg, hvorefter denne opgiver Kristoffer 2.s Sag mod at faa 3000 Mark Sølv.

Original i Schwerin.

..... Desuden skal vor Fætter Kong Valdemar laane vor Fætter af Mecklenburg 3000 Mark Kobberpenge og 20 Læster Sildeafgift og dertil lade ham faa Gedser, som han havde det tidligere.

..... Fremdeles skal man²⁾) indløse Landene og Borgene Møn og Falster for 14,000 Mark lødigt Sølv, hvis Fyrsten af Venden vil være med i dette Forlig. Hvis han ikke vil det, saa skal man²⁾) indløse vor Fætter af Mecklenburgs Andel for 7000 Mark lødigt Sølv, og hvad Tab og Omkostning de³⁾) beregner derpaa, da skal de lade sig nøje med det, som synes os rimeligt og som vi dømmer derom.

1) St. Margretes Dag er i Danmark altid 20. Juli, men da Brevet er udstedt af en Holstener, er Dateringen: 13. Juli ikke udelukket, selvom Brevet ogsaa er udstedt paa den danske Konges Vegne og i Danmark. — 2) ∘: Kong Valdemar. — 3) ∘: Johan af Werle og Henrik af Mecklenburg.

292

1326. 9. August. Odense.

Ærkebiskop Karl af Lund eftergiver alle, der hjælper Fraugde Kirke, 40 Dages Kirkebod.

Registratur hos Hamsfort.

Ærkebiskop Karl eftergav under sit Ophold i Fraugde Kirke i Odense den 9. August 40 Dages Bod til dem, som viste sig gavmilde mod Fraugde Kirke.

1326. 10. August. Nyborg.

293

Kong Valdemar 3. bekræfter sin Fader Hertug Erik 2.s Overdragelse af Patronatsretten over Brede Kirke til Løgum Kloster.

Afskrift i Løgumbogen.

.....

Handlet og givet i Nyborg i vor Nærværelse i det Herrens Aar 1326, paa Martyren St. Laurentius Dag, under det almindelige Hof og i Nærværelse af alle vort Riges bedste Mænd.

1326. 14. August. Nyborg.

294

Kong Valdemar 3. stadfæster Lübeckernes Privilegier paa Skaanemarkederne og andetsteds i Riget.

Original i Lübeck.

.....

Givet i Nyborg i det Herrens Aar 1326 Dagen før Jomfru Maries Himmelfart i vor Nærværelse, med Herrerne Karl, af Guds Naade Ærkebiskop af Lund og Sveriges Primas, Gerhard, Greve af Holsten og Stormarn, vor kære Onkel, Lars Jonsen og Ludvig Albertsen som Vidner.

1326. 15. August. Nyborg.

295

Kong Valdemar 3. forlener Grev Gerhard 3. af Holsten med Hertugdømmet Jylland som arveligt Fanelen.

Original i Rigsarkivet.

Valdemar, af Guds Naade de Danskes og Venders Konge, fordem Jyllands Hertug, til alle, der ser dette Brev, Hilsen evindeligt med Gud og Ønsket om, at de maa erfare Sandheden om efterskrevne Sag.

Det kræves efter Naturretten og Guds Lov, at trofaste Mænd i deres trofaste Tjenesteydelse betænkes med Gengældelsens Belønning. Som Følge heraf er det, at vi paa Grund af de utallige Velgerninger mod os, vort Rige og vort Riges Indbyggere og de Anstrengelser, Udgifter og Om-

kostninger, som Grev Gerhard, vor kære Onkel, til forskellige Tider har ydet og baaret til Fordel, Gavn og Ære for vort nævnte Rige, og som han den Dag i Dag ikke vægrer sig ved at yde, efter god og moden Overvejelse, af egen Drift, ikke besnæret eller forledt, men med Raad og Samtykke af de ærværdige Fædre Karl, Ærkebiskop af Lunds hellige Kirke, Biskopperne Niels af Børglum, Peder af Odense, Jens af Slesvig, Jens af Ribe, Jens af Roskilde, Tyge af Viborg og Svend, udvalgt Biskop af Aarhus, samt af Drostens Lars, Marsken Ludvig, Knud Porse, Jens Uffesen og alle vore andre Raader har overladt og givet samt med Lensret overdraget den fornemme Herre vor kære Onkel Gerhard, Greve af Holsten og Stormarn, og hans rette og lovmæssige Arvinger, hele Hertugdømmet Jylland .....

..... Vidner er de ærværdige ovenfor anførte Fædre og den højbaarne Fyrste Albrecht, Hertug af Sachsen, Engern og Westfalen, Johan og Adolf, Grever af Holsten, Stormarn og Schauenburg, Henrik og Nikolaus, Grever af Schwerin, Walter Greve af Wernigerode og Burchard, Greve af Schwalenberg, samt Drost Lars, Marsk Ludvig, Knud af Porse, Jens Uffesen, Brødrene Peder og Anders Stygge og adskillige andre troværdige, Gejstlige saavel som læge. Givet og handlet i Nyborg paa Hoffet i det Herrens Aar 1326 paa Jomfru Maries Himmelfartsdag.

296

1326. 15. August. Nyborg.

Kong Valdemar 3. stadfæster Åhus Privilegier.

Original i Rigsarkivet.

..... Givet i Nyborg i det Herrens Aar 1326 paa den hellige Jomfrus Himmelfartsdag i vor Nærværelse.

297

1326. 15. August. Nyborg.

Kong Valdemar 3. stadfæster Ribes Privilegier.

Original i Ribe.

..... Givet i Nyborg i det Herrens Aar 1326 paa Jomfru Maries Himmelfartsdag i vor Nærværelse.

1326. 15. August. Nyborg.

298

Kong Valdemar 3. fritager Borgerne i Ribe for Betaling af Told og andre Afgifter, specielt Forband og Torvegæld, overalt i Riget.

Original i Ribe.

.....

Givet i Nyborg under vort Sekret i det Herrens Aar 1326 paa Jomfru Mariæ Himmelfartsdag, med Herrerne Albert Albertsen og Uffe Nielsen som Vidner.

1326. 15. August. Nyborg.

299

Kong Valdemar 3. tager Skive i sin Beskyttelse, stadfæster Byens Privilegier og fritager dens Borgere for Betaling af Told om Efteraaret overalt i Riget undtagen i Skanør og Malmø.

Original i Rigsarkivet.

.....

Givet i Nyborg i det Herrens Aar 1326 paa Jomfru Marie Himmelfartsdag, i vor Nærværelse.

1326. 15. August. Nyborg.

300

Kong Valdemar 3. giver Aarhus Kirke og Kapitel alle kongelige Sager af deres Tjenere.

I Registraturen over Aarhus Kapitels Arkiv.

Kong Valdemars Brev paa Latin paa alle kongelige Sager og Friheder over Kirkens og Kapitels Tjenere. Givet i Nyborg Aar 1326 paa Marie Himmelfartsdag.

1326. 15. August. Nyborg.

302

Grev Johan 3. af Holstens Landsret for Femern.

.... Om Rettens Overholdelse blev der afgivet Løfte af de ædle Fyrster og Herrer Kong Valdemar af Danmark, Gerhard, Hertug af Jylland og Greve af Holsten, og Grev Adolf af Schauenburg sammen med os. Løftet blev bevidnet af de efterskrevne Riddere, som sammen med os har hængt deres Segl under dette Brev til evig Ihukommelse, Drosten Hr. Lars Jonsen, Marsken Hr. Ludvig Albertsen, Hr. Knud Porse, Ridder fra

Danmark, Johan af Brockdorff, Eggert af Dissow, Friese af Doren, Johan af Siggen, Riddere, Markvard Stake og Nikolaus Langelo, Væbnere og vore Mænd. Dette Brev er givet og skrevet i Nyborg Aar 1326 efter Guds Byrd paa Jomfru Marias Himmelfartsdag.

303

1326. 16. August. Nyborg.

Ærkebiskoppen Karl af Lund, Biskopperne Niels af Børglum, Peder af Odense, Jens af Slesvig, Jens af Ribe, Jens af Roskilde, Tyge af Viborg og den udvalgte Biskop Svend af Aarhus og Ridderne Lars Jonsen, Drost, Ludvig Albertsen, Marsk, Knud Porse og Jens Uffesen anerkender paa Hoffets Vegne Kong Valdemar 3.s Overdragelse af Hertugdømmet Jylland til Grev Gerhard 3. af Holsten som arveligt Fanelen.

Original i Rigsarkivet.

Karl, Ærkebiskop af Kirken i Lund, Biskopperne Niels af Børglum, Peder af Odense, Jens af Slesvig, Jens af Ribe, Jens af Roskilde, Tyge af Viborg og Svend udvalgt Biskop af Aarhus samt Ridderne Drost Lars, Marsken Ludvig, Knud Porse og Jens Uffesen, til alle, der ser dette Brev, Hilsen evindeligt med Gud og deres fromme Forbønner.

..... Med dette Hertugdømme har den nævnte Kong Valdemar fornylig forlenet omtalte Grev Gerhard med Fane som Fanelen, idet vi alle gav vort Samtykke paa det almindelige Hof i Nyborg, og gjort ham til Hertug og overdraget samme Hertugdømme Jylland med alle dets Vilkaar til samme Grev Gerhard som en trofast og værdig Fyrste og Vasal i hans Rige. Fornævnte stormægtige Kong Valdemar, vor Herre, er ogsaa pligtig og skyldig at overdrage fornævnte Hertugdømme Jylland med Lensret til fornævnte Grev Gerhards rette og legitime Arvinger, naar de forlanger det af ham. Til Vidnesbyrd om disse Ting har vi ladet vore Segl hænge under dette Brev. Vidner er den højbaarne Fyrste Hertug Albrecht af Sachsen, Engern og Westfalen, Greverne Johan og Adolf af Holsten, Stormarn og Schauenburg, Greverne Henrik og Nikolaus af Schwerin, Grev Walter af Wernigerode og Grev Burchard af Schwalenberg.

Givet i Nyborg paa det almindelige Hof i det Herrens Aar 1326, Dagen efter Jomfru Marias Himmelfartsdag.

1326. 16. August. Nyborg.

304

Drosten Lars Jonsen, Marsken Ludvig Albertsen og 34 andre danske Herremænd anerkender paa Hoffets Vegne Kong Valdemar 3.s Overdragelse af Hertugdømmet Jylland til Grev Gerhard 3. af Holsten som arveligt Fanelen.

Original i Rigsarkivet.

Lars, Drost, Ludvig, Marsk, Jens Uffesen, Gregers Tuesen, Anders Pedersen fra Skullerup, Anders Nielsen, Holger Nielsen, Niels Jakobsen, Peder Grubbe, Peder Karlsen, Jens Olufsen, Knud af Mandrup, Jakob Nielsen, Peder Vædder, Brødrene Anders og Peder kaldet Stygge, Absalon Jensen, Niels Brok den Yngre, Oluf Jonsen, Mogens Ovesen, Niels Lavesen, Niels Skaaning, Brødrene Henrik og Uffe kaldet Nielsen, Ebbe Galt, Peder Gødesen, Ove Essen, Albert Albertsen, Niels Brok den Ældre, Jakob Nielsen, Peder Bonde, Strange Esgesen, Esger Frost, Peder Pedersen, Ebbe Pedersen, og Oluf Essen, til alle, der ser dette Brev, Hilsen evindeligt med Gud.

.....

Med dette Hertugdømme har den nævnte Kong Valdemar fornylig forlenet omtalte Grev Gerhard med Fane som Fanelen, idet vi alle gav vort Samtykke paa det almindelige Hof i Nyborg, og gjort ham til Hertug og overdraget samme Hertugdømme Jylland med alle dets Vilkaar til samme Grev Gerhard som en trofast og værdig Fyrste og Vasal i hans Rige. Fornævnte stormægtige Konge Valdemar, vor Herre, er ogsaa pligtig og skyldig at overdrage fornævnte Hertugdømme Jylland med Lensret til fornævnte Grev Gerhards rette og legitime Arvinger, naar de forlanger det af ham. Til Vidnesbyrd om disse Ting har vi ladet vore Segl hænge under dette Brev. Vidner er de ærværdige Fædre, Karl Ærkebiskop af Lunds hellige Kirke, Biskopperne Niels af Børglum, Peder af Odense, Jens af Slesvig, Jens af Ribe, Jens af Roskilde, Tyge af Viborg og Svend, udvalgt Biskop af Aarhus, samt den højbaarne Fyrste Hertugen af Sachsen, Engern og Westfalen, Greverne Johan og Adolf af Holsten, Stormarn og Schauenburg, Greverne Henrik og Nikolaus af Schwerin, Grev Walter af Wernigerode og Grev Burchard af Schwalenberg og adskillige andre troværdige Mænd, gejstlige saavel som læge.

Givet i Nyborg paa det almindelige Hof i det Herrens Aar 1326, Dagen efter Jomfru Maries Himmelfartsdag.

305 **1326. 16. August. Nyborg.**

Kong Valdemar 3. stadfæster Slesvig Kapitels Privilegier, fritager dets Bryder, Landboer og Tjenere for alle kongelige Byrder og overgiver Kapitlet Sagefaldet af dets undergivne.

Afskrift i Rigsarkivet.

.....

Givet i Nyborg i det Herrens Aar 1326, Dagen efter Jomfru Maries Himmelfartsdag, i vor Nærværelse.

306 **1326. 16. August. Nyborg.**

Kong Valdemar 3. tildømmer Hertuginde Sofie af Langelands Gave af Jordegods til Roskilde Agnete Kloster.

Original i Rigsarkivet.

.....

Givet i Nyborg i det Herrens Aar 1326, Dagen efter den glørværdige Jomfru Maries Himmelfart, i Nærværelse af Hr. Jakob Nielsen og Hr. Knud Nielsen.

307 **1326. 17. August. Nyborg.**

Kong Valdemar 3. meddeler Stæderne og Vasallerne i Fyrstendømmet Rügen og Hertugdømmet Stettin, at han sender dem Grev Gerhard 3. af Holsten med 500 bevæbnede til Hjælp mod deres Fjender.

Original i Stralsund.

.....

Givet i Nyborg i det Herrens Aar 1326 Søndagen efter Jomfru Maries Himmelfartsdag under vort Segl.

331 **1326. 2. December. Avignon.**

Pave Johannes 22. overdrager Jens Brun fra Nyborg et Kanonikat og et Præbende i Ribe, idet han dog skal opgive det Alter, han hidtil har betjent i samme Kirke.

Afskrift i Vatikanet.

Til vor elskede Søn Jens Brun fra Nyborg, Kannik i Ribe, vor Hilsen.

1326. 2. December. Avignon.

332

Pave Johannes 22. paalægger Ærkebiskop Karl i Lund og Provsterne i Sisteron og Odense at indføre Jens Brun fra Nyborg i et Kanonikat og et Præbende i Ribe.

Afskrift i Vatikanet.

Ligelydende til vor ærværdige Broder (Karl), Ærkebiskop af Lund og vore elskede Sønner Provsterne ved Kirkerne i Sisteron og Odense.

1326. 13. December.

335

Jens Lykke, Provst i Odense, stævner efter Pave Johannes 22.s Befaling Peder Falster, Jens Brok, Peder Jonsen og Anders, Degn i Bellinge, for at modtage Regnskab af dem for det Gods, som de har fra Dalum Kloster.

Registratur hos Stephanius.

Jens Lykke, Provst i Odense, stævner efter Pave Johannes 22.s Befaling de Folk, som har faaet Gods fra Dalum Kloster, til at møde i Odense for sig og Prioeren i Dalum Peder for at aflægge Regnskab. Den 13. December stævnedes Peder Falster, Jens Brok, Peder Jonsen og Anders, Degn i Bellinge.

1326.

341

Niels Jensen pantsætter Jordejendom for 800 Mark Penge til sin Hustru.

Afskrifter paa det kgl. Bibliotek.

Alle Mænd, som ser dette Brev, ønsker Niels Jensen kaldet Rønninge Salighed med alles Frelse.

Selv hvad der er gjort og sagt af troværdige Folk, plejer man at krænke, medmindre det er bekræftet af Vidners Røst eller Brev og Segl. Derfor erkender jeg Niels Jensen, at jeg har pantsat til min kære Hustru min Gaard Søgaard, som jeg nu bor i, med alt dens Tilliggende, rørligt og urørligt, Ager, Eng, Græsgang, Skov og Søer, og min Mølle i Bjerne, med Dam og Damsflod, og fire Bøndergaarde, som bebos af Peder Hus, Mikkell, Knud og Peder Gammel, med alt Tilliggende til samme Gaarde til Vederlag for det Gods, som tilfaldt hende som Arv efter hendes Fader og Moder, for 800 Mark Penge i gangbar Mønt paa saadant Vilkaar, at hun efter min Død skal nyde fornævnte Gods og have det i Haand og Magt, saalænge som mine Arvinger ikke indløser det for

fornævnte Sum Penge paa første Landsting inden St. Hans Dag i Aaret efter Guds Byrd 1326.

Til yderligere Vidnesbyrd har jeg hængt mit Signet herunder sammen med Segl af andre velbyrdige og troværdige Mænd, som er Niels til Hindemark, Vilhelm til Grønholt, Absalon til Broholm, Jens Jensen Rønninge, Gregers Rønninge, Anders Rønninge, Jens Nielsen Rønninge, Jens Pedersen, Fortaler¹⁾ i Nyborg, Vunert og Niels Jensen til Kastel, alle personligt nærværende.

1) Herved forstaas en Person, der førte en andens Tale i Retten; iøvrigt er Jens Pedersens Stilling uklar. I Nr. 464 og 465 kaldes han Foged i Nyborg, og det er derfor muligt, at Teksten til dette Brev (en Oversættelse fra omk. 1600) paa dette Punkt har en forkert Oversættelse af *advocatus*.

345

1326.

Otto Pedersen sælger Gods i Vaabensted til Svend Krag.

Antvorskov Klosters Registratur.

Otto Pedersen bekendte, at noget Gods i Vaabensted var blevet solgt til Svend Krage. 1326.

353

1327. 8. Januar ell. 16. Juli. Odense.

Kong Valdemar 3. stadfæster Bogenses Privilegier.

Resens Atlas.

Vi, Valdemar, af Guds Naade Danmarks og Sveriges Konge, gør vitterligt, at vi med dette vort aabne Brev stadfæster alle de Friheder, Naadebreve og Love, som Bogense By vides at være benaadet med af vore Forfædre¹⁾, Kongerne i Danmark og Sverige, og ved nærværende vor Sendelse forbyder vi strengt, at nogen af vore Lensmænd, Embedsmænd eller af hvad Stand de kan være understaar sig i paa nogen Maade at besvære dem imod denne vor givne Naadesakt under vor kongelige Hyldest og Naade²⁾.

Til yderligere Sikkerhed har vi hængt vort Segl nedenunder, Odense 1327 paa Torsdagen efter St. Knuds Dag.

1) Cf. DRB II 3 Nr. 310. — 2) Tekstgrundlaget er en sen dansk Oversættelse, som er behæftet med en Række Fejl, og som ved Gengivelsen af Brevets latinske Tekst er gaaet ud fra Samtidens Forhold. Derfor findes der her Udtryk som »Danmarks og Sveriges Konge« i St. f. »de Danskes og Venders Konge« og »Lensmænd« i St. f. »Fogeder«.

1327. 30. Januar. Nyborg.**361***Kong Valdemar 3. stadfæster Herresteds Privilegier.**Afskrift i Langebeks Diplomatarium.*

Valdemar, af Guds Naade de Danskes og Venders Konge, til alle, der ser dette Brev, Hilsen evindeligt med Gud.

Vi vil, at alle skal vide, at vi for Fremtiden tilstaar og med dette Brev stadfæster de Love og Torverettigheder, som nærværende Brevvisere Borgerne i Herrested har af gammel Sædvane og vides at have haft frit paa vore Forgængere Danmarks Kongers Tid, saaledes som det indeholdes udførligere i deres derom affattede Privilegier¹⁾, idet vi under vor Naades Fortabelse strengt forbyder, at nogen af vore Fogeder, deres Stedfortrædere eller nogen anden for Fremtiden vover at angribe eller paa nogen Maade at forhindre Bymændene med Hensyn til disse Torverettigheder, som de hidtil har haft, saafremt han elsker vor Naade og Gunst.

Til Vidnesbyrd om dette er vort Segl hængt under dette Brev. Givet i Nyborg i det Herrens Aar 1327 Fredagen før Kyndelmisse med Hr. Albert Albertsen som Vidne.

1) Cf. 1258 27. Aug. DRB II 1 Nr. 256, 1270 19. Juli DRB II 2 Nr. 156, 1288 28. Maj DRB II 3 Nr. 296, 1320 9. Juni Rep. Nr. 1293.

1327. 1. Februar. Nyborg.**362**

Kong Valdemar 3. forbyder at antaste Roskilde Agnete Klosters Besiddelse af de Godser, som Hertug Erik af Langelands Enke Sofie en Tid uretmæssigt havde tilbageholdt.

Original paa Rigsarkivet.

.....

Til Sikkerhed for dette er vort Segl hængt under dette Brev. Givet i Nyborg i det Herrens Aar 1327, med Kansleren Hr. Peder som Vidne under vort Riges almindelige Hof paa Jomfruen St. Brigidas Dag.

1327. 2. Februar. Plön.**365**

Grev Johan 3. af Holsten, Herre til Lolland, Falster og Femern, til Klostreet Neumünster.

Original i Kiel.

Til alle, der ser nærværende Skrivelse, Johan, af Guds Naade Greve af Holsten og Stormarn, Herre over Landene Lolland, Falster og Femern, Hilsen evindeligt med Gud.

.....

Til Vidnesbyrd om dette er vort Segl hængt under dette Brev. Givet i Plön i det Herrens Aar 1327 paa Kyndelmisse Dag.

366 1327. 2. Februar. Nyborg.

Eggert af Küren pantsætter Gods paa Sjælland til Jens Uffesen.

Referat i Eline Gøyes Jordebog.

.....

Givet i Nyborg, Kyndelmisse 1327.

367 1327. 3. Februar. Nyborg.

Kong Valdemar 3.s Brev, at Eggert af Küren skæder Gods til Jens Uffesen.

Referat i Eline Gøyes Jordebog.

.....

Givet i Nyborg St. Blasius Dag 1327.

383 1327. 12. Marts. Aabo Sysseleting.

Tingsvidne af Aabo Sysseleting, at Prioren i Dalum Peder Dam overfor Broder Degn, Kannik i Aarhus, har givet Afkald paa Godser i *Brynne og Terp.

Afskrift i Aarhusbogen.

Niels Arkilsen, Præst i Vissing Kirke, Vibald, Præst i Skivholme Kirke, og Peder, Præst i Lading Kirke, Jens Ovesen, Mikkel Æsesen, Amund Nase, Peder Mule, Mikkel Brun, Sigvard Bodelsen, Asser Rampe, Kristian Ovesen, Esbern Tinning, Niels Stensen, Peder Ovesen og Peder Tyresen til alle, der ser dette Brev, Hilsen evindeligt med Gud.

Vi gør vitterligt for alle, at i vor Nærværelse og i vort Paasyn og Paahør har den kyndige Mand, Præsten Hr. Peder kaldet Dam, Prior i Dalum, personligt fremmødt paa Sabro Herredsting og Aabo Sysseleting fuldt ud og uden videre frit opladt enhver Ret, han havde til en Gaard i *Brynne og til Jorderne *Trollerup Mark undtagen afdøde Asser Gudmundsens Jorder, om hvilken Gaard og hvilke Jorder der mellem den kyndige Mand Hr. Broder Degn, Kannik i Aarhus, og fornævnte Hr.

Peder var Strid og Proces, og givet den samme Hr. Broder i Hænde og Besiddelse, saaledes at samme Hr. Broder med fuld Ret skal have og besidde fornævnte Gaard og Jorder at forvalte frit og fredeligt i Forhold til fornævnte Hr. Peder og alle, der hører til ham, efter hans egen Tarv, idet han Hr. Peder med dette Brev erklærer samme Hr. Broder Degn for fritaget og fuldstændig undskyldt for alle Sager, der har været eller er forsøgt dem imellem angaaende Gaarden og Jorderne og Aagaard, og hvad der berører dem, fri for ethvert Retskrav fra hans Side og fra dem, som hører ham til.

Til Vidnesbyrd om denne Ting er vore Segl hængt under dette Brev. Givet paa Aabo Sysselting i det Herrens Aar 1327 paa Paven S. Gregors Dag.

1327. 30. Maj.

409

Lars Jonsen pantsætter Ejendom i Killerup til Niels Lang.

Kalundborgske Registratur.

Et Brev, at Lars Jonsen har pantsat til Niels Lang, Borger i Odense, alt sit Gods i Killerup med dets Tilliggende for 135 Mark Penge. Givet i det Herrens Aar 1327, Pinse Lørdag.

1327. 15. Juli. Nyborg.

421

Kong Valdemar 3. bekendtgør, at der i hans Nærværelse er tildømt Erik Valdemarsen, Dattersøn af Kong Erik 4. Plovpenning noget Gods i Danmark.

Dansk Oversættelse hos Hvitfeld.

Valdemar, af Guds Naade Danmarks og Vendens Konge, til alle, som ser dette Brev, Hilsen med Gud.

Vi gør vitterligt for alle, at i vor Nærværelse blev følgende Gods tildømt Erik Valdemarsen¹⁾ i Skaane: Malmø og Trälleborg, Trediedelen af Østremalmø; paa Sjælland: Skælskør, Skibinge med dets Tilliggende, Allerslev, Brandelev, Stensby, Snesere; paa Fyen: Harridslevgaard med dets Fang, Bogense, Hindsholm, Pejrup, Broby; i Jylland: Jerlevherred, Nissum, Frediedelen af Skive og Aaen, Gylling, Fensten og Fly, Halvdelen af Fisted og Rold med alt Tilliggende, til Ejendom, dog med den Betingelse, at hvis nogen har bedre Adkomst dertil, skal denne Dom ikke

gøre Skaar i deres Ret. Handlet i Nyborg paa Dagen, hvor Apostlene skiltes.

1) Søn af Erik Plovpennings Datter Sofie i hendes Ægteskab med den svenske Konge Valdemar Birgersen.

423

1327. 20. Juli.

Knud Porse, Hertug af Halland og Samsø, lover at tilbagelevere sit nye Forleningsbrev paa Halland og Samsø, hvis Grev Gerhard 3. af Holsten ikke vil anerkende det.

Referat hos Hvitfeld.

Knud Porse fik et nyt Brev paa Sønder-Halland og Samsø uden Tjenestepligt. Men han maatte udstede et Brev, dateret Nyborg 1327 S. Margrete Dag, af det Indhold, at hvis Grev Gerhard, Kong Valdemars Morbroder og Værge, ikke var tilfreds med samme Forlening, skulde han inden tre Uger give samme sit Forleningsbrev fra sig til hans Marsk Hr. Ludvig Albertsen.

425

1327. 25. Juli.

Erik Valdemarsen overdrager Peder Brok at sikre ham Besiddelsen af det Gods, som var tilfaldet ham i Jylland, paa Fyen og i Skælskør.

Referat hos Hvitfeld.

Ar 1327 gjorde Erik Valdemarsen fra Sverige Peder Brok, Niels Broks Søn, til sin Befuldmægtigede, der skulde paatale det, hvis nogen med Urette beholdt det Gods, som var tilfaldet ham i Jylland, paa Fyen, i Thy og i Skælskør By. Handlet paa Jakobsdag.

429

1327. 16. August. Nyborg.

Kong Valdemar 3.s Privilegier til Vejle.

Afskrifter paa Rigsarkivet.

.....

Til Vidnesbyrd om dette er vort Segl hængt under dette Brev. Givet i Nyborg i det Herrens Aar 1327 Dagen efter Marie Himmelfartsdag med vor højtelskede Marsk Hr. Ludvig Albertsen som Vidne.

1327. 5. December. Hamburg.

460

Johan 3., Greve af Holsten og Herre til Lolland, Falster og Femern, opretter et Vikariat ved Hamburg Domkirke.

Vi Johan, af Guds Naade Greve af Holsten og Stormarn og Herre til Femern, Falster og Lolland, gør vitterligt for alle troende Kristne, der ser dette Brev, at . . . . .

Til Vidnesbyrd om alt dette er vort Segl hængt under dette Brev sammen med Segl af fornævnte Hamburg Kirke, som har givet sit Samtykke til alt dette. Handlet og givet i Hamburg i det Herrens Aar 1327 den 5. December.

1327. 13. December.

464

Niels Andersen tilbagegiver Jens Hagbardsen Jorder i Langaa.

Langebeks Diplomatarium.

Niels Andersen til alle, der ser dette Brev, Hilsen evindeligt med Gud.

I skal vide, at jeg til nærværende Brev viser Jens Hagbardsen har tilbageskødet og ved dette Brev frit givet Afkald paa Jorder beliggende i Langaa Mark nemlig *Lethorp, *Martofth, *Scabbehaghæ og *Thorppe-scogh, som han skødede til mig paa Gudme Herredsting.

Til Vidnesbyrd om dette er mit Segl tillige med Segl af de kyndige Mænd, nemlig Jens Pedersen, Fogeden i Nyborg, Niels Marsen, Peder kaldet Bo, Niels Kalv, Markvard Klausen, Strange Brun og Anders Kæp, hængt under dette Brev. Givet i det Herrens Aar 1327 paa Lucie Dag.

1327. 13. December.

465

Peder Bo tilbagegiver Jens Hagbardsen fire Damme i Langaa.

Langebeks Diplomatarium.

Peder kaldet Bo til alle, der ser dette Brev, Hilsen evindeligt med Gud.

I skal vide, at jeg til nærværende Brevfører Jens Hagbardsen har tilbageskødet og ved dette Brev frit givet Afkald paa fire Damme med deres Damsbaand, beliggende i Langaa Mark, nemlig *Okstorpdam, *Scogdam,

*Sandholtsdam og *Holebæksdam, som han skødede mig paa Gudme Herredsting.

Til Vidnesbyrd om dette er mit Segl tillige med Segl af de kyndige Mænd, nemlig Niels Andersen, Jens Pedersen, Fogeden i Nyborg, Niels Marsen, Niels Kalv, Markvard Klausen, Strange Brun og Anders Kæp, hængt under dette Brev. Givet i det Herrens Aar 1327 paa Luciedag.

1328. 21. Januar.

3

Regner Regensen fra Lillebrænde pantsætter Gods i Agerup til Niels Gertsen.

Eline Gøyes Jordebog.

Et Brev om, at Regner Regensen fra Lillebrænde paa Falster pantsætter sit Gods i Agerup i Flakkebjærgherred med al dets Tilliggende inden Gærde og uden Gærde og med øde Møllesteder til Niels Gertsen for 400 Mark paa den Betingelse, at hvis han ikke indløser nævnte Gods sidste Tingdag før Allehelgensdag¹⁾, skal nævnte Niels Gertsen beholde det til evig Eje. Givet St. Agnetes Dag 1328.

1) 1. November.

1328. 10. April. Nakskov.

23

Grev Johan 3. af Holsten bekræfter Nakskovs Privilegier.

Nakskov Bys Registratur.

Grev Johans — nemlig af Vagrien¹⁾, han som paa Kristoffer 2.s Tid fik Falster, Laaland etc. — latinske Pergamentsbrev paa Nakskovs Friheder, dateret Nakskov Søndagen efter Paaske 1328.

1) Vagrien er den gamle vendiske Betegnelse for Østholsten.

1328. 7. August. Sternberg.

40

Fyrst Henrik 2. af Mecklenburg pantsætter forskellige Ejendomme til Johan og Helmold af Plessen og omtaler forskellige tidligere Pantsættelser, bl. a. af Gedser og Stegeborg.

Original i Schwerin.

Vi Henrik af Guds Naade Herre til Mecklenburg, Stargard og Rostock erklærer og bevidner aabent ved dette Brev, at vi som ret Pant har overladt og pantsat vore kære trofaste Mænd Ridderen Hr. Johan af Plessen og hans Broder Væbneren Helmold af Plessen og deres retmæssige Arve

vinger vor Borg Eldenburg med Landsbyen og Ladegaarden Lübz med vor Andel i Ture og . . . . 14 Landsbyer i Landet Sternberg . . . . for alt deres Tilgodehavende, som vi er dem skyldig, og som de redeligt og retteligt kan godtgøre for os med vore Breve, med Undtagelse af den Gæld, for hvilken vi har pantsat dem vor Hede i Ribnitz, Landet Gedser, Stegeborg, Møllen i Wismar, Gaarden i Mecklenburg og Skoven i Grabow, hvorom de særskilt har Brev af os. Til Vidnesbyrd og Vitterlighed herom har vi givet dette Brev, beseglet med vort Segl, som er hængt derunder. Vidner er vore Riddere Hr. Vichbert Lützwow, Hr. Didrik Klawe, Hr. Nikolaus af Helpte, Hr. Eggert Hardenack og endnu flere Mænd, som man tør stole vel paa. Dette Brev er skrevet og givet i Sternberg i Aaret 1328 efter Guds Byrd Søndag efter Petersdagen i Høsten¹⁾.

1) 1. August.

63

1328. 27. Oktober.

Niels Eriksen af Jerstrup erkender at skyldte Povl Rikvardsen 100 Mark Penge.

Original paa Rigsarkivet.

Niels Eriksen af Jerstrup til alle, som ser dette Brev, Hilsen evindelig med Gud.

Alle skal vide, at jeg i Sandhed erkender at skyldte Povl Rikvardsen, dette Brevs Indehaver, 100 Mark gangs, at betale til førstkommende St. Hans paa den Betingelse, at hvis jeg svigter med Betalingen, skal samme Povl aarlig modtage et Pund Sterling af nævnte Penge, saalænge nævnte Penge forbliver ubetalte. Til Vidnesbyrd herom er mit Segl hængt under dette Brev. Givet i det Herrens Aar 1328 Dagen før Apostlene Simon og Judas Dag.

64

1328. 30. Oktober.

Jens Drukken sælger sit Gods paa Langeland til Niels Brok den Yngre.

Vidisse i Rigsarkivet.

Jens Drukken til alle, som ser dette Brev, Hilsen evindelig med Gud. Alle skal vide, at jeg fuldstændigt har solgt alt mit Gods i *Walvith og Næs med alle Tilliggender til nævnte Gods til den velbyrdige Mand Niels Brok den Yngre. Jeg forpligter mig ved dette Brev til at tilskøde ham det paa Sønderherredsting og paa Langelands Landsting til evig Besiddelse, naar jeg opfordres hertil af ham selv eller hans visse Bud. Til

Vidnesbyrd herom er mit Segl hængt under dette Brev. Givet i det Herrens Aar 1328 Søndagen efter Simons og Judas Dag.

1328. 11. November.

66

Franciskanerklostret i Odense kvitterer Jens Hviding for at have fyldestgjort Klosteret med Hensyn til Hamund Lilles Enke Fru Ingeborgs testamentariske Gave.

Original paa Rigsarkivet.

Broder Clemens Guardian for Franciskanerne i Odense, og de andre Brødre sammesteds, til alle, som ser dette Brev, Hilsen evindeligt med Gud.

I skal vide, at dette Brevs Indehaver Jens Hviding for sin Del har fyldestgjort os med Hensyn til alt det, som Fru Ingeborg, Enke efter Hr. Hamund Lille — god Ihukommelse — har testamenteret os ved sit Testamente og med Hensyn til alt det, som efter nævnte Frues Død skulde tilfalde os af Rolfsted. Til Sikkerhed herfor er vor Guardians Segl hængt under dette Brev. Givet i det Herrens Aar 1328 paa Mortens Dag.

1328. 26. November.

70

Grev Johan 3. af Holsten, Herre til Lolland og Femern, tillader Biskop Henrik af Lübeck at præsentere en Kandidat til det grevelige Præbende i Hamburg ved næste Vakance.

Afskrift i Oldenburg.

Vi Johan, af Guds Naade Greve af Holsten og Stormarn og Lollands og Femerns Herre til alle, som ser eller hører dette Brev . . . .

Givet i det Herrens Aar 1328 Dagen efter Jomfruen St. Katarinas Dag.

1328. 28. November. Roskilde.

71

Eggert Godskalksen af Küren kvitterer Jens Uffesen for 130 Mark Sølv, som denne har betalt for forskellig Jordejendom.

Eline Gøyes Jordebog.

Fremdeles et Brev om, at Eggert Godskalksen af Küren vedgaar at have oppebaaret 130 Mark purt, klart og prøvet Sølv af Hr. Jens Uffesen, som han og hans Kautionister Marsken Hr. Ludvig Albertsen, Hr. Gregers Tuesen, Hr. Peder Grubbe, Hr. Hagen Nielsen, Riddere, og

Jens Hasenberg havde lovet ham for Kvanløse, Igelsø, Brorfelde og Glumsø, som han skødede til Hr. Jens Uffesen, først paa Danehof i Nyborg¹⁾ og siden paa Sjællands Landsting²⁾. Givet i Roskilde Mandag³⁾ efter St. Katarinas Dag 1328.

1) Jfr. DRB II, 9 Nr. 366. 367. — 2) Jfr. DRB II, 9 Nr. 410. — 3) Eline Gøyes Jordebog har: anden Dag = feria secunda = Mandag.

74

1328. 30. November. Lübeck.

Kong Kristoffer 2. erklærer at have laant 20.000 Mark Sølv af Grev Johan 3. af Holsten og at have pantsat Lolland for Halvdelen af denne Sum, mens han lover at tilbagebetale den anden Halvdel i bestemte Rater inden Mikkelsdag 1331.

Original i Rigsarkivet.

Kristoffer, af Guds Naade de Danskes og Venders Konge, Hertug af Estland, til alle, der ser dette Brev, Hilsen med Gud.

Vi erklærer offentligt med dette Brev, at vi skylder vor kære Broder, den velbyrdige Herre, Hr. Johan, Greve af Holsten og Stormarn, 20.000 Mark rent Sølv kølnsk Vægt; for Halvdelen af denne Gæld, nemlig 10.000 Mark rent Sølv, anerkender vi at have pantsat og overdraget ham vort Land Lolland med alle dets Tilliggender, Rettigheder, Domsmyndighed, Indtægter, Oppebørsler, Friheder, Jagtrettigheder og særlige Vilkaar, saaledes som det hidtil har tilhørt os og vore Forfædre, saaledes at han selv og hans Arvinger uden nogen Hindring kan nyde det uforstyrret og frit, indtil de bliver stillet tilfreds angaaende nævnte 10.000 Mark rent Sølv ved fuld Betaling i Lübeck eller Kiel, hvor de maatte bestemme det, efter deres Forgodtbefindende; men i Mellemtiden, saalænge nævnte 10.000 Mark endnu ikke er fuldtud betalte, skal de ikke fra vor eller vore Arvingers Side udsættes for nogen Hindring eller Indskrænkning i nævnte Landsdel, tværtimod vil vi være forpligtet til trofast at forsvare og beskytte dem i den frie og sikre Besiddelse og Nydelse af dette Land overfor alle. Vi giver dem ogsaa Fuldmagt til at slaa Mønt i Saksjøbing og til frit at veksle paa Møen og Falster, uden at give Vekslingsafgift, som Skik har været fra gammel Tid af. Hvis de udsættes for nogen Hindring eller noget Bryderi med Hensyn til alt det førnævnte eller paa noget enkelt Punkt deraf, vil vi være forpligtede til fuldstændigt at befri dem derfor. Med Hensyn til de andre 10.000 Mark rent Sølv vil vi betale samme vor Broder 500 Mark rent Sølv til førstkommande Fastelavn og 1500 Mark

rent Sølv, saasnart vi er kommet til Kongeriget Danmark, af de første Penge, som vi paa en eller anden Maade kommer i Besiddelse af. Desuden vil vi til førstkommende Mikkelsdag betale 2.000 Mark rent Sølv, og 3.000 Mark rent Sølv til samme Dag det følgende Aar, og til den sidste Frist, som vil være det Herrens Aar 1331 til samme Mikkelsdag, vil vi atter og endeligt betale 3.000 Mark rent Sølv efter vor Broders gunstige Forgodt-befindende. Til Gengæld herfor skal han hjælpe os med at genvinde og generobre vort Rige med 100 Mand, forsynede med Stridsheste og Vaaben, eller med flere, hvis det bliver nødvendigt; men hvis vi kommer i den yderste Nød, skal han hjælpe os efter al sin Evne paa vor Risiko og Bekostning; og hvad Fare eller Tab han nogetsteds maatte komme ud for i vor Tjeneste ved Mænds Tilfangetagelse, Borges og Fæstningers Ødelæggelse, Tab af Land, Heste eller nogetsomhelst andet, som med skellig Grund kan godtgøres for os, skal vi være forpligtede til fuldtud at erstatte efter Vurdering paa rimelig Tid og Sted i Overensstemmelse med hvad to dertil udpegede Riddere fra vor Side og to fra vor Broders bestemmer og skønner; naar vor Broder kræver det, skal de indfinde sig paa et aftalt Sted og træffe Afgørelse, idet svigagtig Udebliven, Udsættelse og Vægning skal være ganske udelukket. Til sikkert Vidnesbyrd om alt dette har vi ladet dette Brev bekræfte med vort Segl. Givet i Lübeck i det Herrens Aar 1328 paa Apostelen St. Andreas' Dag.

1328. 30. November. Lübeck.

75

Kong Kristoffer 2. lover Grev Johan 3. af Holsten efter sin Tilbagekomst til Danmark at sørge for, at Rigets Stormænd godkender Forleningen af Femern og Pantsættelsen af Lolland.

Askrift i Rigsarkivet.

Kristoffer, af Guds Naade de Danskes og Venders Konge, Estlands Hertug, til alle, som dette Brev naar, Hilsen med Gud.

Vi erklærer offentligt ved dette Brev, at vi under højtidelig Forpligtelse bestemt har lovet den velbyrdige Herre, Hr. Johan, Greve af Holsten og Stormarn, vor kære Broder, at vi, naar vi er kommet til vort Rige Danmark, uden Vægning vil sørge for, at vore Sønner og Arvinger og desuden de ærværdige Fædre og Herrer, de Herrer Ærkebispnen af Lund og de øvrige Biskopper, Stormænd, Adelsmænd, Danmarks Riges Raader og alle, hvem det vedrører eller kan vedrøre, skal godkende og

billige vor Forlening og Overdragelse af Landet Femern og vor Pant-sættelse af Landet Lolland til samme vor Broder, saa at de kan forblive hos ham og hans Arvinger med alle Vilkaar, saaledes som det udførligere omtales i de derom affattede Privilegier, som vi med vore Arvingers og fornævnte Herrers Samtykke og Godkendelse skal forny for samme vor Broder, saaledes som det maa være nyttigt for ham. Desuden lover vi, at de Overdragelser og Løfter, vor Broder i sin Egenskab af Patronatsherre og Lensherre har foretaget med Hensyn til ledige gejstlige Embeder og Lensgodser i nævnte Lande, skal have Gyldighed og Virkning, og at hverken vi eller nogen anden for Fremtiden skal rejse noget Krav i Anledning af de Skatter og Afgifter, som han og hans Befuldmægtigede har modtaget af samme Lande. Til klart Vidnesbyrd herom har vi ladet dette Brev bekræfte med vort Segl. Givet i Lübeck i det Herrens Aar 1328 paa Apostelen St. Andreas' Dag.

77 1328. 30. November. Langelands Landsting.

Tingsvidne af Langelands Landsting, at Jens Drukken har skødet Gods til Niels Brok den Yngre.

Original i Rigsarkivet.

Niels Pedersen, Foged paa Langeland, Mads Andersen, Niels Tordsen, Gunne Ben, Jakob Finsen, Niels Butze og Peder, kaldet Juul, til alle, som ser dette Brev, Hilsen evindelig med Gud.

Vi gør vitterligt for alle, at vi har været tilstede paa Langelands Landsting og har set og hørt, at Jens kaldet Drukken, har skødet dette Brevs Indehaver Hr. Niels Brok den Yngre alt sit Gods i *Wowøth med Skove, Enge og alle andre Tilliggender, nemlig hele *Kinnæfæmting og to og en halv Mark Sølv i *Windorp¹⁾ Treding og i Næs ³/₄ i Peder Aggesens Otting, — hvilket Gods han tidligere havde pantsat til hans Fader — til evigt at besidde med Rette, idet han forpligter sig og sine Arvinger til at hjemle ham og hans Arvinger dette Gods og befri det for al Tiltale. Til Vidnesbyrd herom er vore Segl hængt under dette Brev. Givet i det Herrens Aar 1328 Onsdagen efter Paven og Martyren St. Clemens Dag.

1) ell. Wmdorp.

80 1328.

Grev Henrik 3. af Schwerin og Grev Johan 3. af Holsten, Herre til Lolland,

Falster og Femern, erklærer overfor Pave Johannes 22., at Kurfyrsteværdigheden og Rigmarskembedet for Hertugdømmet Sachsen tilkommer Hertug Erik 1. af Sachsen-Lauenburg.

Original i Hannover.

Henrik, af Guds Naade Greve af Schwerin, og Johan, af samme Naade Greve af Holsten og Stormarn, Herre til Landene Lolland, Falster og Femern, til den med Kristus hellige Fader og Herre, Hr. Johannes ved Guds Forsyn den hellige almindelige romerske Kirkes Pave med Anbefaling for sig og fromme Kys paa hans Helligheds Fod . . . . . Til Vidnesbyrd om alt dette har vi efter Anmodning af nævnte Hertug Erik, det hellige Kejserriges Ærkemarsk underrettet Eders Hellighed om nævnte Tvivl og ladet vore Segl hænge under dette Brev. Givet i det Herrens Aar 1328.

1329. 13. Januar. Lübeck.

93

Grev Johan 3. af Holsten, Herre til Femern og Lolland, sælger Byen Travemünde og to Færger til Lübeck.

Original i Lübeck.

Johan, af Guds Naade Greve af Holsten og Stormarn, Herre til Landene Femern og Lolland, til alle troende i Kristus, til hvem dette Brev naar, Hilsen evindeligt med Gud . . . Vidner herom er Markvard Stake, Markvard Brockdorf, vore tro Mænd, Eberhard Wesler, Borger i Lübeck og adskillige andre troværdige Mænd. Givet og handlet i Lübeck i det Herrens Aar 1329 Ottendedagen efter Helligtrekongersdag.

1329. 27. Februar. Avignon.

104

Pave Johannes 22. paalægger Abbeden i Holme Kloster og Prioeren og Prousten i Odense at sørge for, at det Gods, som Væbneren Otto Fogeds Enke Valborg efter sin Søns Død havde skænket til Oprettelse af et Nonnekloster i Opager paa Lolland, bliver overgivet til Abbeden i Sorø for at denne i Overensstemmelse med Valborgs sidste Vilje kan oprette Klosteret, idet Ridderen Morten Dues og Marsken Peder Vendelbos Krav paa Godset er blevet underkendt ved en Proces i Avignon.

Afskrift i de pavelige Kopibøger.

Til vore kære Sønner Abbeden i Holme Kloster i Odense Stift og Prioeren og Provsten ved Kirken i Odense, Hilsen.

Det maa anses for en fortjenstfuld Pligt at støtte det hellige Klosterliv med passende Gunst og at virke for dets Vækst og udføre afdødes fromme Ønsker, baade testamentariske og andre. I sin Tid har nu afdøde Valborg, Enke efter afdøde Væbner Otto kaldet Foged, fra Odense Stift, mens hun endnu levede og var opfyldt af Nidkærlighed for Troen og Fromhed, haft det fromme og velbehagelige Forsæt med sit Gods at grundlægge og udstyre et Kloster af Cistercienserordenen paa sin Gaard i Opager paa Lolland i nævnte Stift til Guds og den glørlværdige Jomfru Mariæ Ære, og hun har paa kanonisk Vis ladet et Alter opføre paa nævnte Gaard og ladet Gudstjeneste holde dér og viet sig selv til den evige Tjeneste i samme Kloster, og til at grundlægge og udstyre Klosteret har hun skænket, givet og til evig Tid tildelt alt det urørlige Gods, som var tilfaldet hende som Arv efter hendes Søn Jens, og som hun selv besad; det drejer sig om det Gods, som herefter betegnes med dets Egennavne, nemlig nævnte Gaard og fire andre Tofter sammesteds, fire Tofter i Korterup, een Gaard i Aageby og to andre Tofter dér, een Toft i Gloslunde, een Gaard i Stødby, een Toft i Tillese, fire Tofter i Troelsby, tre Tofter i Aalstrup, een Gaard i Tirsted, to Tofter i Askø, een Gaard i Erikstrup, to Gaarde og to andre Tofter i *Lillemærret, tre Tofter i Paarup, to Tofter i Gammel Østofte, een Toft i *Bokæslæt, een Toft i Arninge, een Gaard og to Tofter i Dannemare, een Toft i Orte, een Gaard i Gloslunde og een Gaard i *Strøuby, alt med Marker, Enge, Skove, Møller, Fiskedamme, Vandløb og alle Tilliggender, og Stiftets Biskop gav samme Enke Tilladelse dertil og gav sit Samtykke til det foran anførte. Desuden var det nævnte Enkes Vilje, at Klosteret til evig Tid skulde staa under Kuratel af og i Lydighedsforhold til den til hver Tid fungerende Abbed i Sorø Kloster i Roskilde Stift af samme Orden som Faderabbed, saasart Nonnerne var installeret og en Priorinde traadt i Spidsen for dem for at tjene Herren i Klosteret. Og da Erik, de Danskes og Venders Konge — berømmelig Ihukommelse — fik ovennævnte Bestemmelser alle som een forelagt paa nævnte Enkes Vegne, stadfæstede han udtrykkeligt hendes Overdragelse og Gave af nævnte Gods til nævnte Klosters Grundlæggelse og Udstyr og bekræftede det med kongelig Myndighed, og med samme Myndighed skænkede han et Immunitets- og Frihedsprivilegium med ovennævnte Opregning af Godset til Klosteret, som saaledes skulde grundlægges og udstyres. Men førend Klosteret kunde blive grundlagt og førnævnte Priorinde og Nonner installeret i det i Følge Ordenens Forskrifter og Observans, kom Enken til os og underrettede os

om, at hun havde grundlagt nævnte Kloster, som dog endnu ikke var grundlagt, til Guds og samme Jomfrus Ære paa sin egen Jord i førnævnte Odense Stift, og at hun havde skænket, givet og til evig Tid tildelt det nævnte Gods og viet sig selv til at tjene den evige Herre sammesteds, men at samme endnu ikke grundlagte Kloster senere under Paaberaabelse af visse Gældsposter, som hendes nævnte Søn sagdes at have paadraget sig paa afdøde Ridder Morten kaldes Dues Vegne fra samme Odense Stift, i hvis Tjeneste samme Søn stod, mens han levede, besværedes alvorligt paa førnævnte Gods med Krav af de Kreditorer, som havde nævnte Tilgodehavende, som nævnte Ridder forsikres at have anerkendt før sin Død som paahvilende sig, og at nævnte Konge udtrykkeligt havde stadfæstet denne Overdragelse og Gave og skænket nævnte Privilegium, som foran anført, og at først da samme Konge var død, og Klosteret, som dog som omtalt endnu ikke var grundlagt, i Kraft af sin Ret nød den ukærede Besiddelse af nævnte Gods, som hun selv sagde, havde nævnte Kreditorer med Hensyn til samme saaledes indviede Godser, skønt nævnte Enke, forsaavidt det stod til hende, saa godt hun vidste og formaaede appellerede og anraabte det apostoliske Sæde i den Sag paa hendes Modersmaal, utilbørligt fordristet sig til ved verdslig Domstols Magt og Tryk at sætte sig i Besiddelse af og splitte førnævnte Gods og paa mangfoldig Maade at besvære Klosteret, der dog som mange Gange omtalt endnu ikke var grundlagt; og hun bønfaaldt os om at sørge for at raade Bod paa dette med passende Midler. Vi paalagde derfor ved vort Brev afdøde Nils Sigfastsen, Kannik i Uppsala og nogle andre som hans Kolleger i den Sag, at de bl. a. simpelt, summarisk og ligefrem, uden Offentlighed og formelig Rettergang skulde indstævne dem, der burde stævnes i Anledning af ovenstaaende, som Enken havde meddelt os, og skaffe sig omhyggelig Underretning om Sagen og give nævnte Kloster, som samme Enke hævdede var grundlagt og udstyret, skønt det endnu ikke var det, en hurtig Retsoprejsning, idet de uden Appel tugtede dem, der satte sig derimod, med Kirkens Straf. Dernæst lod førnævnte Enke den velbyrdige Mand Ridderen Peder Vendelbo fra Børglum Stift, den kongelige Marsk, som førend hun havde kunnet overrække nævnte Brev til nævnte Niels og hans Kolleger eller en af dem, af egen Dumdristighed berøvede nævnte Enke ovennævnte Gods, som hun besad for at kunne grundlægge og udstyre nævnte Kloster, og utilbørligt forholdt hende og notorisk udplyndrede, de facto stævne til Doms for vor ærværdige Broder, Biskop Peder af Odense, hvem nævnte Nils, der, som han efter nævnte

Brevs Form iøvrigt var berettiget til, gik frem paa egen Haand i denne Sag, havde overdraget sin Myndighed i den Sag de facto, indtil han lod den tilbagekalde. Og da man ligeledes de facto omsider var naaet til nogle Retsmøder for nævnte Biskop i denne Appelsag, appellerede nævnte Ridder som Følge af, som han sagde, at han var blevet forulempet af samme Biskop, ligeledes de facto til nævnte Sæde, og vi overdrog da denne Appelsag og Hovedsagen, da Parterne var nærværende ved nævnte Sæde, paa samme Ridders indtrængende Opfordring til vor kære Søn Magister Oliver de Certzeto, Kannik i Autun, vor Kapellan og Auditor ved den apostoliske Ret at paahøre Sagerne og afgøre dem med en endelig Dom, og for ham mødte Torben Sognepræsten i Övid Kirke i Lunds Stift som Sagfører for nævnte Ridder med Sagførerfuldmagt fra ham og førnævnte Valborg for sig selv i Retten, og af de nævnte, Sagføreren og Valborg, blev Klageskrifterne indgivet, og nævnte Valborg foreslog og hævdede i dette sit Klageskrift, at hun besad ovennævnte Gods, som hun opregnede med Navns Nævnelser i samme Klageskrift og hævdede tilkom hende, og at samme Ridder uretfærdigt berøvede hende Besiddelsen af dette Gods og lod det røve og godkendte denne Berøvelse, og hun bad om, at samme Ridder skulde give hende samme Gods igen, og at nævnte Auditor skulde dømme og erklære, at førnævnte Gods tilkom nævnte Enke, og at Ridderen eller en lovlige Stedfortræder for ham skulde dømmes til at tilbagegive nævnte Gods, med de Frugter, der var flydt eller kunde være flydt deraf, til samme Enke, og at hun skulde genindsættes i fornyet Besiddelse af samme Gods og ogsaa have Erstatning for hendes Udgifter i Sagen. Og da der derefter paa vor Befaling var paabudt Retsferie, paalagde vi paa samme Enkes Bøn førnævnte Auditor, at han uanset denne Retsferie skulde gaa frem i den Sag simpelt og formløst og uden Offentlighed og formelig Rettergang og lade Parterne ske Rettens Fyldestgørelse, og da de nævnte, Sagføreren og Valborg senere var mødt i Retten for samme Auditor og havde aflagt Ed paa at afholde sig fra Chikane og kun at sige Sandheden, blev der fra Valborgs Side fremført visse Paastande og fulgte Svar paa nogle af dem, og fra nævnte Valborgs Side blev der fremlagt nogle officielle apostoliske Dokumenter og andre autentiske Breve, Akter, Rettigheder og Befæstelser, som hun vilde bruge i den Sag, mens den anden Part undlod at fremsætte Paastande og fremlægge noget for sig og at sige noget imod de fremlagte Dokumenter i de Terminer, der under Handlingens Forløb var fore-

lagt Parterne til saadanne Handlinger, hvorefter førnævnte Sagfører i omtalte Valborgs Nærværelse indsatte til Protokollen Ferrand, Johannes Søn, som sin Stedfortræder, mens samme Valborg ligeledes i Modpartens Nærværelse indsatte Recuperus fra S. Gimignano som sin Sagfører til Protokollen, og nævnte Auditor lod paa Recuperus' Krav samme Ferrand stævne for sig ved et af vore Bude til en passende endelig Termin for at træffe Afgørelse i Sagen eller fremføre en fornuftig Grund til, at der ikke burde træffes Afgørelse i den, og da nævnte Recuperus til den fastsatte Termin indfandt sig for ham i Retten og anklagede den udeblevne Ferrand for Foragt for Retten og ansøgte om Sagens Afslutning, saa resolverede førnævnte Auditor, at nævnte Ferrand med Rette havde vist Foragt for Retten ved denne Optræden, og idet samme Recuperus for sit Vedkommende afsluttede Sagen, saa afsluttede han Sagen og ansaa den for afsluttet, og da Recuperus og Ferrand senere var mødt for ham i Retten for at høre hans endelige Dom i den Sag, fastsatte han en bestemt Dag som den sidste Termin, paa hvilken Ferrand og Valborg indfandt sig for ham i Retten og nævnte Valborg indtrængende opfordrede til Domskendelse, hvorfor føromtalt Auditor efter at have set, gennemgaaet og omhyggeligt overvejet og i sin Helhed læst de i denne Sag for ham fremlagte Akter, alle som en, og efter at der desangaaende var givet et fuldstændigt og paalideligt Referat til hans Meddommere i nævnte Domsstol og omhyggelig Overvejelse havde fundet Sted desangaaende mellem disse og kyndige Mænd, saa bekendtgjorde han med sine Meddommers Raad og Samtykke den endelige Dom, idet han fastsatte og erklærede, at førnævnte Valborg skulde genindsættes i sin tidligere Besiddelse af nævnte Godser fuldt ud, frit og effektivt, og saa vidt han kunde, genindsatte han hende i dem, og han dømte med Rette nævnte Ferrand paa ovennævnte Ridders Vegne og gennem ham Ridderen selv i Ferrands Person til at erstatte de Frugter, han havde oppebaaret af nævnte Gods og de Tab, som nævnte Valborg havde lidt, og de Udgifter, som hun lovligt havde haft i denne Sag og Proces, idet han reserverede sig Vurderingen af disse Udgifter til en senere Lejlighed, saaledes som det udførligere omtales i det derom affattede Dokument, der er beseglet med nævnte Auditors Segl. Men efter nævnte Dom, der ikke blev suspenderet ved Appel, men fik Retskraft, forløb en vis Tid, og dernæst gjorde omtalte Valborg under sit Ophold ved det apostoliske Sæde Testamente om sin sidste Vilje, og hun anerkendte og bekendte af egen Drift, at hun mens hun endnu var sund paa

Sjæl og Legeme, i from Hengivenhed havde skænket og ladet overdrage alle ovennævnte Godser, der med Navns Nævnelser var anført i ovennævnte Privilegium, til at grundlægge og udstyre omtalte Nonnekloster til Guds og Jomfruens Ære, som skulde staa i Lydighedsforhold til nævnte Abbed, og i samme Testamente overlod og betroede hun nævnte Godser som gejstlige med enhver Begrundelse og Ret, med hvilken hun havde erhvervet og besiddet dem, og med de Frugter, som nævnte Ridder havde oppebaaret af dem fra denne Retsstrids Opkomst og med de Udgifter og Tab, der ved samme Dom var tildømt hende, til vor og Romerkirkens Bestemmelse og Forvaltning og Forsvar, og indsatte os som Eksekutor for dem og bønfuldt os inderligt om, at vi vilde værdiges at tage samme Godser under vor Forvaltning og Beskyttelse og overdrage Dommen til skyldig Eksekution i Overensstemmelse med hendes fromme Forsæt om at grundlægge og udstyre samme Kloster, saaledes som det alt sammen fremgaar af det lovlige Dokument. I Overensstemmelse med denne før-omtalte Valborgs fromme Hensigt og gudhengivne Bøn vil vi, som det ogsaa er stemmende med baade Fornuft og Fromhed, til Fordel for at grundlægge og udstyre samme Kloster lade omtalte Domskendelse komme til Udførelse, og ved apostolisk Brev paalægger vi Eder, gode Mænd, at I eller to eller een af Eder personligt eller ved een eller flere andre med vor Myndighed sørger for at overdrage førnævnte Gods i vort og Romerkirkens Navn til førnævnte Abbed i Sorø, som skal modtage det til Grundlæggelse og Udstyrelse af ovennævnte Kloster, eller til hans af ham dertil udpegede lovlige befuldmægtigede, og at indføre Abbeden eller den omtalte befuldmægtigede, som han maatte beskikke dertil, i haandgribelig Besiddelse af samme Gods og dets Rettigheder og Tilliggender efter Reglerne om Genindsættelse i en tidligere Tilstand¹⁾, saaledes som nævnte Valborg havde burdet genindføres i den tidligere Besiddelse, hvis hun var i Live, idet I helt og holdent fjerner nævnte Ridder derfra og forsvarer Abbeden, naar han er indført i Besiddelsen, paa samme Maade, som Valborg selv skulde forsvares, hvis hun som omtalt i Live havde faaet Godset igen paa ny, og idet I lader samme Abbed eller den eller de, som han lader udpege til Forvaltningen af nævnte Gods, fuldt ud nyde disse Godsers Frugter, Indkomster, Afkastelser, Rettigheder og Oppebørsler, og lader samme Abbed eller hans befuldmægtigede for ham i Overensstemmelse med Domsdokumentets Ordlyd tildele den fulde og skyldige Erstatning for ovennævnte Frugter, som nævnte Ridder har oppebaaret

af Godset, og for omtalte Tab, saaledes som det vilde ske for samme Valborg, hvis hun endnu var blandt Menneskene; og I skal tvinge dem, der sætter sig herimod, med Kirkens Straf uden at give Adgang til Appel. Givet i Avignon 27. Februar i vort 13. Aar.

1) D. v. s. Reglerne om en restitutio in integrum, jfr. DRB II 5 Nr. 282 Note 3.

1329. 6. Juni. Odense Herredsting.

117

Tingsvidne af Odense Herredsting, at Tord Kallesen har solgt sit Gods i Brylle til Odense St. Hans Kloster efter først fire Gange at have loubudt det til sine Slægtninge paa Odense Herredsting.

Original i Rigsarkivet.

Jakob Præst i Brylle, Jens kaldet Kalv, Esbern kaldet Marsvin, Mikkel Konradsen, Foged i Odense Herred, Jens Eriksen, Jens kaldet Sur og Otto kaldet Sten til alle, som faar dette Brev i Hænde, Hilsen evindelig med Gud.

Vi bevidner ved dette Brev, at Tord kaldet Kalles eller Lille i *Lunde i Odense Herred, personligt paa samme Herredsting til dette Brevs Indehavere, de fromme Mænd, Brødrene i Odense St. Hans Kloster og deres Kloster sammesteds har solgt alt sit rørlige og urørlige Gods i Brylle og Bryllefang, nemlig otte Mark Sølv's Jord med alle dets Tilliggender, Agre, Enge, Skove og alle andre Jorder uanset deres Benævnelse, som han for en Del havde faaet fra sin Broder Ebbe og sin Svoger Oluf, der begge var til Stede paa nævnte Ting og gav ham deres Samtykke, og at han har skødet dem det til evigt Eje, idet han straks fik den fulde Betaling paa Haanden og lovede for sig og sine Arvinger at hjemle det til Brødrene og frigøre det for Krav fra nogensomhelst; thi nævnte Tord havde forinden paa tre Ting¹⁾ i samme Herred og til Overflod paa et fjerde Ting tilbudt sine Slægtninge og Frænder at købe dette Gods ved Lovbydelse ifølge Landsloven, og han havde erklæret at ville sælge det til dem, hvis de ønskede og var i Stand til at købe Godset for passende Betaling, skønt de hverken har gjort det selv eller hjulpet andre dertil. Til Vidnesbyrd herom har vi ladet vore Segl hænge under dette Brev. Givet i det Herrens Aar 1329 Tirsdag før Ottendedagen efter Kristi Himmelfartsdag i Nærværelse af mange andre troværdige Mænd.

1) Jfr. Jyske Lov I 34.

128

1329. 1. Juli.

Indbyggerne paa Femern anerkender Grev Johan 3. af Holsten, Lolland og Femern som deres Herre og lover ham Troskab.

Original i Rigsarkivet.

Vi Edssvorne paa Landet Femern¹⁾, Raadmændene i Burg og alle Landets Indbyggere hilser alle, der faar dette Brev at se eller høre, evindeligt med Gud.

Vi anerkender ved dette Brev og erklærer offentligt, at i den Strid, som har staaet mellem vor sande Herre, Hr. Johan, Greve af Landene Holsten, Stormarn, Lolland og vort Land Femern (og os), er der sluttet Forlig paa den Betingelse, at vi Edssvorne, Raadmænd og Indbyggere i hele Landet ikke i nogen Sag eller paa noget Punkt maa modsætte os eller handle imod vor sande Herre Grev Johan af Holsten, Stormarn, Lolland og Femern og hans sande Arvinger ved at unddrage dem Landet Femern.

1) = de af Sognene valgte Dommere, der i Forening var Øens øverste politiske Myndighed.

130

1329. 10. Juli. Lütjenburg.

Kong Kristoffer 2. forlener Ridderen Johan Kahl med Niels Bruns Gaard i Sørup.

Original i Preetz.

Vi Kristoffer, af Guds Naade de Danskes og Venders Konge, Estlands Hertug, til alle, som ser dette Brev, Hilsen evindeligt med Gud.

Alle, som ser eller hører dette Brev, skal vide, at vi med vore Arvingers Samtykke har givet Ridderen Johan, kaldet Kahl, Niels Bruns Gaard i Sørup i Forlening med alle dens Tilliggender, Besiddelser, Friheder, Frugter, Rettigheder og de Retssager, af hvilke Bøderne til 40 Mark Penge i Kobber og de mindre skal udredes, med 200 Mark Indtægt at indkræve og oppebære af nævnte Niels Bruns Gods; han skal frit og ukæret besidde den med samme Ret, med hvilken førnævnte Niels Brun frit besad samme Gaard med nævnte Indtægt. Og hvis der skulde opstaa nogen Mangel i ovennævnte Indtægt paa 200 Mark af samme Gods, skal vi supplere ham det med andet Gods; men hvad der overskrider nævnte Indtægt paa 200 Mark, skal overvises til vort Fadebur og Kammer. Og af nævnte Gods skal samme Hr. Johan Kahl for Tiden tjene os med tre bevæbnede Mænd

paa Stridsheste. Fremdeles skal nævnte Johan Kahl og hans Arvinger, som til enhver Tid personlig har Bopæl paa samme Gods, være forpligtet til under Lensedens Troskab omgaaende og uden Modsigelse at komme os til Hjælp . . . . . med . . . . . væbnede Mænd paa Stridsheste. Til Vidnesbyrd herom er vort Sekret hængt under dette Brev. Givet i Lütjenburg i det Herrens Aar 1329 paa de syv Brøders Dag.

1329. 28. September. Helsingborg.

156

Grev Johan 3. af Holsten, Herre til Lolland, Falster og Femern tager Albert Albertsen, Ludvig Albertsens Enke Else Pedersdatter og hendes Børn under sit Værn.

Referat hos Hvitfeld.

Aar 1329 Dagen før Mikkelsdag i Helsingborg har Grev Johan af Holsten og Stormarn, Herre af Lolland, Falster og Femern taget Hr. Albert Albertsen, Fru Else Pedersdatter, Enke efter Hr. Ludvig Albertsen, og hans Børn under sit Værn, ...

1329. 28. September. København.

157

Kong Kristoffer 2. skænker Hertug Albrecht af Sachsen-Lauenburg Øen Taasinge med alle dens Rettigheder.

Vidisse i Kiel.

Kristoffer, af Guds Naade de Danskes og Venders Konge, Estlands Hertug, til alle, som ser dette Brev, Hilsen evindeligt med Gud.

Alle saavel nulevende som tilkommende skal vide, at vi efter modent Overlæg og med hel og udelt Tilslutning af vore Arvinger, nemlig Erik, Danmarks Konge, og Junker Otto og Junker Valdemar har skænket eller givet dette Brevs Indehaver, vor kære Onkel, Junker Albrecht, Hertug af Sachsen, Engern og Westfalen og hans rette Arvinger til frit og ukæret at besidde til evig Tid Landet Taasinge med alle dets Tilliggender, nemlig Besiddelser, Friheder, Indtægter, Frugter og Indkomster, saaledes som det ligger indenfor sine Maal og Grænser, nemlig Agre, Enge, Græsgange, Skove, Krat, Lunde, Fiskevande, Vandløb, Møller, Veje og Stier, og alt andet, med hvilket Navn det end kan nævnes. Desuden forbyder vi alle vore Slotshovedsmænd, Fogeder og deres Befuldmægtigede, at de ikke paa nogen Maade drister sig til at antaste, rejse Krav mod eller lægge Hindringer i Vejen for vor førnævnte Onkel eller hans Arvinger paa

Godset i nævnte Land imod dette Brevs Ordlyd, saafremt de vil undgaa vor kongelige Hævn. Til Vidnesbyrd herom har vi befalet at bestyrke dette Brev med vort store Segl. Givet i København i det Herrens Aar 1329 Dagen før Mikkelsdag.

166   **1329. 30. Oktober. Helsingborg.**

Grev Johan 3. af Holsten, Herre til Lolland, Falster og Femern, erkender paa Danmarks Riges Vegne at have modtaget Helsingborg Slot og Len af Ludvig Albertsens Enke Fru Else.

Oversættelse hos Hvitfeld.

Johan, af Guds Naade Greve af Holsten og Stormarn, Herre til Lolland, Falster og Femern, til alle, som ser eller hører dette Brev, Hilsen evindeligt med Gud.

170   **[1329. 11. November].**

Kong Kristoffer 2. slutter Forlig med Hertug Knud af Halland.

Referat hos Hvitfeld.

Med Hertug Knud Porse af Halland afsluttede han¹⁾ den Overenskomst, at alt skulde være glemt, hvad han i den foregaaende Tid havde gjort ham. Hertug Knud skulde beholde Halland, Samsø, Norra Åsboherred og anden Forlening, som han sad inde med paa Sjælland eller i Skaane. Han skulde afstaa det Gods, han havde tiltaget sig af Herrernes til Werle eller Venden paa Sjælland. Handlede han herimod, skulde Herrerne til Venden og Mecklenburg modstaa ham med de Slotte, de har i Danmark. Og de som sidder inde med Slotte i Jylland og Fyn skal holde med Hertug Knud.

1) Kristoffer 2.

172   **1329. 12. November. Ringsted.**

Kong Kristoffer 2. slutter Forlig med Grev Johan 3. af Holsten og overdrager ham Femern som Gavelen og Lolland, Sjælland og Skaane som Pantelen.

Original i Rigsarkivet.

Vi Kristoffer, af Guds Naade de Danskes og Venders Konge, erklærer og bevidner aabent med dette Brev, at der mellem os og alle vore Hjælpere paa den ene Side og vor kære Broder, Grev Johan af Holsten

og alle hans Hjælpere paa den anden Side er sluttet Aftale om en fuldständig Fred paa den Maade, som herefter staar anført. <1> For det første forlener vi og vore rette Arvinger Grev Johan og alle hans rette Arvinger, baade Sønner og Døtre, med hele Landet Femern som retmæssigt Arvelen, at besidde evigt med alle kongelige Rettigheder og alle Afgifter, og vi og vore Arvinger skal ikke mere have Krav derpaa. <2> Fremdeles har vi og vore Arvinger pantsat Grev Johan og hans Arvinger hele Landet Lolland med Slottet Aalholm og alle Rettigheder, som hører dertil, for 20,000 Mark Sølv i Kölnsk Vægt, og naar vi eller vore Arvinger betaler førnævnte Pengesum til Grev Johan og hans Arvinger, saaledes at de er stillet tilfreds, skal de kvit og frit tilbagegive os baade Landet og Slottet paa Lolland. <3> Fremdeles pantsætter vi og vore Arvinger Grev Johan og hans Arvinger Landene Skaane og Sjælland med Undtagelse af Kalundborg og dets Tilliggende og med Undtagelse af det, som de fra Werle og de fra Mecklenburg og Hertug Knud har i de Lande. Disse Lande og Slottene deri overlader vi Greven og hans Arvinger for saameget Sølv, som han redeligt kan give os Regning paa og godtgøre for os. <4>. Fremdeles pantsætter vi Grev Johan og hans Arvinger Borgen Hindsgavl i Stedet for Borgen Kalundborg; hvad man skal henlægge af Afgifter til disse to Borge, for at man dermed redeligt kan bestride Omkostningerne paa dem, det skal paa vore Vegne afhænge af Hr. Johan af Plessen og Klaus af Lobecks Kendelse og paa Grevens Vegne af Hr. Markvard Stakes og Eggert Brockdorfs. Og hvis vi ikke kan faa Borgen Hindsgavl ved Forhandling eller Overenskomst, skal vi belejre det med al vor Magt og ikke slutte Fred eller Forlig, førend vi har den Borg. Behøver vi hertil Grev Johans Hjælp, skal han give os Følge med hele sin Magt, som det bør sig, hvis vi opfordrer ham dertil, og saasart Borgen bliver vor, skal vi uden Modsigelse overgive det kvit og frit til Greven. <5> Fremdeles skal vi og vore Arvinger overlade Grev Johan og hans Arvinger hver sjette Penning af de Skatter, som falder i Jylland og Fyn, og de skal oppebære dem hvert Aar, indtil den Dag, da de helt og holdent har oppebaaret de Penge, for hvilke vort Land og vore Slotte er pantsat ham. <6> Fremdeles skal man til førnævnte Slotte i de Lande, som Grev Johan har i Pant af os, lægge saa mange Afgifter, som to tyske Riddere paa vore Vegne og to tyske Riddere paa Grevens Vegne afgøre, at man redeligt kan holde disse Slotte for, og hvad Grev Johan og hans Arvinger oppebærer af disse Lande udover det, som er tillagt Slottene, skal de aarligt gøre os og vore

Arvinger Regnskab for og fradrage i den Pengesum, for hvilken vort Land og vore Slotte er pantsat ham. <7> Fremdeles maa vi, hvis vi vil, lade vore Udsendinge overvære Grevens og hans Folks Skatteopkrævning i disse Lande; det samme maa han paa sin Side gøre ved Opkrævningen af vor Skat. <8> Fremdeles skal Grev Johan og de, som paa hans Vegne sidder inde med Slottene, garantere os, at Greven og hans Arvinger frit og kvit og uden Modsigelse skal tilbagegive os og vore Arvinger disse Lande og Slotte, naar de fuldt ud har oppebaaret de Penge, for hvilke Slottene og Landene er pantsat dem. <9> Fremdeles skal Ærkebispens af Lund, hans Kapitel, hans Kirke og hans menige Gejstlighed herefter leve i fuld og stadig Fred med os og desuden med vore Arvinger. Hvis vi ogsaa fuldt indløser disse Lande, skal vi for stedse lade dem forblive i denne Fred. <10> Fremdeles skal alle de, som bor i Skaane og paa Sjælland, ogsaa herefter leve i Fred med os og vore Arvinger, nemlig Hr. Albert Albertsen, Marsk Ludvigs Hustru og Børn og alle deres Frænder, Hr. Peder Nielsen Lykke og Provst Jons Broder og alle deres Frænder, Hr. Anders Pedersen af Alnarp, Hr. Anders Nielsen, Hr. Anders og Peder Stygge, Hr. Kjeld Pedersen, Kansleren Hr. Peder Jonsen og Hr. Hermann, Sognepræst i Sæby, fremdeles Niels Andersen, Jens Hasenberg, Henrik Pedersen, Erik Jonsen, Ove Hase, og vi skal lade dem beholde det Gods og de Rettigheder og Friheder, som de redeligt kan godtgøre Adkomsten til. <11> Fremdeles skal den Fred, som Grev Johan har forhandlet mellem os og Grev Gerhard, forblive ubrudt af os og vore Arvinger. <12> Fremdeles medtager vi i vor Fred Drosten Lars, Hr. Uffe Nielsen, Hr. Eskil Krage og alle de Danske, som har sluttet sig til os; de skal forblive i deres Besiddelser, Rettigheder og Friheder, som de redeligt kan godtgøre Adkomsten til. <13> Vi og vore Arvinger skal ogsaa holde de Aftaler og Breve, som vi har givet Hertug Albrecht af Sachsen. <14> Fremdeles skal Grev Johan give os Følge med 100 Mand paa Fyen og i Jylland, hvis vi har det yderligere behov; og han skal følge os der med hele sin Magt, hvis vi har det behov; det samme skal vi gøre for ham paa Sjælland og i Skaane, idet den ene hjælper den anden, og den, som opbyder den anden, skal udrede Kosten til ham og hans Folk. <15>. Fremdeles skal vi overdrage vore Slotte paa Fyn og i Jylland efter Raad af Hr. Johan, Herre til Werle, og Hr. Johan af Plessen. Disse to skal forsvare Grevens Interesser i dem, som om det var deres egne; det lover han dem. <16> Fremdeles skal de, som paa vore Vegne skal overtage Slottene paa Fyn og i Jylland, stille Grev Johan Sikkerhed

for dem. Sker det at vi bryder denne foranstaaende Fred paa noget Punkt, skal de forblive i Grevens Tjeneste med Slottene indtil den Dag, hvor vi gør det godt igen. <17> Fremdeles skal de, som paa Grev Johans Vegne skal overtage Slottene paa Sjælland og i Skaane, stille os Sikkerhed for dem. Hvis Greven bryder denne foranstaaende Fred paa noget Punkt, skal de forblive i vor Tjeneste med Slottene og hjælpe os, indtil den Dag, hvor Greven gør os det godt igen. Endvidere hvis vi ikke overholder disse Ting, saa skal de fra Werle og Mecklenburg med de Slotte, som de har i Danmark, blive vore Fjender og hjælpe Greven og følge ham med 50 Mand, og de skal forblive vore Fjender indtil den Dag, hvor vi gør det godt igen. Og disse 50 Mand skal Greven give deres Kost og erstatte deres Tab. Men hvis Grev Johan bryder disse foranstaaende Aftaler paa noget Punkt, skal de førnævnte Herrer yde os den føromtalte Hjælp i alle Henseender som omtalt ovenfor. <18> Fremdeles hvis vi eller Grev Johan bryder denne Fred paa noget Punkt skal de fra Werle og fra Mecklenburg undlade at hjælpe Fredsbryderen i de tyske Lande, og Mecklenburgerens Riddere skal tilsikre ham, at de overalt, hvor de kan, skal forhindre, at der fra hans Havne og Lande kommer nogen Hjælp til ham, som bryder denne Fred. <19> Fremdeles hvis vi paa noget Punkt bryder den Fred, som er sluttet mellem Hertug Knud og os, skal de fra Werle og Mecklenburg med de Slotte, som de har i Danmark, og ligeledes de, som paa vore Vegne sidder inde med Slottene paa Fyn og i Jylland, staa paa Hertug Knuds Side og blive vore Fjender indtil den Dag, hvor vi gør det godt igen. <20> Fremdeles skal med denne Fred alle Fanger, som ikke har tinget (om deres Løsladelse), løslades, og alt Krigsmateriel, som er taget inden Freden, skal man give tilbage. <21> Fremdeles skal Dronningen af Sverige og Grev Gunzelins af Wittenburgs Børn og alle tyske, som er vore Mænd — det være, hvem det være vil — nyde alt deres rette Arvegods, som de har haft og endnu har i Danmark. Hvis der ogsaa er nogen, som har Adkomstbreve paa Arvegods, skal vi skaffe ham, hvad der er hans Ret i Danmark. <22> Fremdeles skal den Skade, som er sket inden Freden, paa vore Vegne henskydes til Hr. Henrik Maltzahns og Hr. Johan af Plessens Kendelse og paa Grevens Vegne til Oldenburgerens og Eggert Brockdorfs Kendelse. <23> Fremdeles hvis vi indløser Søborg og Kalundborg, førend vi indløser de Slotte og Lande, som Grev Johan har i Pant af os, saa skal de, fra hvem vi indløser Kalundborg og Søborg, overgive dem til førnævnte

Greve. Hvis vi forinden indløser vore Lande og Slotte fra Grev Johan, skal de, som sidder inde med Kalundborg og Søborg, overgive dem til os, naar vi indløser dem for de Penge, med hvilke de er pantsat dem. <24> Fremdeles pantsætter vi, Kong Kristoffer og vore retmæssige Arvinger, alle disse førnævnte Lande Skaane, Sjælland og Lolland og Slottene i disse Lande, Helsingborg, Falsterbo og Skanør, Vordingborg, Søborg, Korsør og Aalholm, til Grev Johan og alle hans retmæssige Arvinger med alle kongelige Rettigheder og Friheder, med Nytte, Frugter, Bede, Skatter og alt, som kan flyde deraf, saaledes som det findes, med Patronater og alle gejstlige Len, og vi giver ham Fuldmagt til at bortgive alle gejstlige Len i disse Lande, hvor det tilkommer os at bortgive dem, indtil den Dag, da vi eller vore Arvinger indløser disse Lande og Slotte, saaledes som de her er nævnt, fra Grev Johan og hans Arvinger. Og sker det, at nogen vil rejse Krav paa disse Lande og Slotte mod Grev Johan eller hans Arvinger, medens disse Lande og Slotte er pantsat ham, skal vi afgøre disse Krav i Mindelighed eller ad Rettens Vej. Kan vi ikke gøre det, skal vi og vore Arvinger hjælpe til at afværge det med al vor Magt. <25> Fremdeles skal man Tirsdag otte Dage holde et Hof i Helsingborg; der skal vor Søn Kong Erik slutte Fred med alle Danske om det, som er gjort imod ham; og den næste Onsdag efter Hoffet skal Grev Johan overgive vor førnævnte Søn til vore Riddere og skal straks sende ham tilbage med Lejde for alle. <26> Fremdeles lover vi paa Tro og Love med vore to Sønner Erik og Otto og sammen med os Hr. Henrik Maltzahn, Hr. Henrik Mörder, Hr. Henrik af Retzow og Hr. Konrad Moltke, Riddere, Konrad Preen, Klaus Hane, Frederik, Otto og Tideke Moltke, Væbnere, at vi og vore Arvinger fast og ubrydeligt vil overholde denne Fredsaftale. Fremdeles lover Hr. Johan og Henneke, Herrer til Werle, og dertil Hr. Frederik af Lobeck, Hr. Herman af Kramon, Hr. Henrik Normann, Riddere, og Klaus af Lobeck, Væbner, sammen med os. Fremdeles lover Junker Albrecht af Mecklenburg, Hr. Vichbert Lützow, Hr. Henrik af Barnekow, Hr. Johan af Plessen, Riddere, Henning Moltke og Godfred v. d. Mühlen, Væbnere, sammen med os. Disse har lovet paa Tro og Love sammen med os og hængt deres Segl under dette Brev. Dette er skrevet og givet i Staden Ringsted i Aaret 1329 efter Guds Byrd Søndag efter Mortensdag.

1329.

180

Kirstine af Magelund skøder Jordejendom til Peder Brok.

Kalundborgske Registratur.

Fremdeles Fru Kirstine af Magelunds Skødebrev, ved hvilket hun har skødet Peder Brok alt sit Gods i Vævlinge Sogn i *Hettezløff og i Skovby Herred. Aar 1329.

[Omkring 1329].

181

Kirstine af Magelund skøder Jordejendom til Peder Brok.

Kalundborgske Registratur.

Fremdeles et latinsk Skødebrev om, at Fru Kirstine solgte alt sit Gods i Baag Herred, i Sønderby Sogn, i Nybo og i Voldtofte samt mere Gods til Peder Brok.

[Omkring 1329].

182

Esbern Marsvin skøder Jordejendom til Peder Brok.

Kalundborgske Registratur.

Fremdeles et Brev, ved hvilket Esbern Marsvin¹⁾ skødede sin Gaard i Volderslev med alt dens Tilliggende til Peder Brok.

1) Esbern Marsvin er Medudsteder af Nr. 117 = 1329. 6. Juni.

[Omkring 1329].

183

Niels Pallesen skøder Jordejendom til Peder Brok¹⁾.

Kalundborgske Registratur.

Fremdeles Niels Pallesens Skødebrev, som han har udstedt til Peder Brok paa hans Gods Ellegaard i Boltinge, Kellerup, Volstrup og Brangstrup.

1) Skønt dette Brev maaske først er udstedt efter 1336. 3. Maj, jfr. Suhm XII 399, er dog af praktiske Grunde alle de udaterede Breve vedrørende Peder Brok samlet her.

[Omkring 1329].

184

Kvittering til Peder Brok for hans Indløsning af pantsat Gods.

Kalundborgske Registratur.

Fremdeles en Kvittering ved hvilken Peder Brok fik det Gods igen, som han havde pantsat.

185 [Omkring 1329].

Gerhard Høken pantsætter Jordejendom til Peder Brok. — Skødebreve paa Jordejendom i Hæsinge til Peder Brok.

Kalundborgske Registratur.

Fremdeles et Pantebrev, ved hvilket Hr. Gerhard Høken har pantsat sin Gaard Magelund til Peder Brok, samt et Skødebrev, udstedt til samme Peder Brok paa noget Gods i Hæsinge.

186 [Omkring 1329].

Peder Broks Brev paa Haugardt paa Fyn.

Kalundborgske Registratur.

Fremdeles Peder Broks Brev paa *Haugardt i Lunde Herred paa Fyn.

187 [Omkring 1329].

Tre Breve paa Peder Broks Gods paa Fyn.

Kalundborgske Registratur.

Fremdeles tre smaa sammenbundne Breve paa Peder Broks Gods paa Fyn.

193 [1329].

To Skødebreve af Hertug Knud af Halland og Jens Hasenberg paa Jordejendom paa Falster til Niels Svej.

Kalundborgske Registratur.

Fremdeles to Breve af Hertug Knud af Halland og Jens Hasenberg om, at de paa Kong Valdemars Vegne har givet Niels, kaldet Svej, noget Gods i Falster, Egelev en Landsby, *Boszerup, Tingsted, en Gaard i Øverrup, 2 Gaarde i Nørre Ørslev med noget mere Gods til Gengæld for den Skade, han led i Lejren foran Nykøbing Slot, da det blev erobret i Aaret 1329, hvilken Skade beløb sig til 200 Mark rent Sølv efter kølnsk Vægt.

[1329.]

194

*To andre Breve fra Hertug Knud af Halland og Jens Hasenberg i samme Sag.
Kalundborgske Registratur.*

Fremdeles endnu to smaa Skadesløsbreve, som fornævnte Hertug Knud og Jens Hasenberg har givet fornævnte Niels, kaldet Svej, paa fornævnte Skade.

1330. 18. Januar.

196

*Svend Torkilsens Skøde til Odense St. Hans Kloster.
Odense St. Hans Klosters Registratur.*

Ligeledes Svend Torkilsens Skødebrev og hans Broder Karl Torkilsens Stadfæstelse paa hans nævnte Broders Gods, som denne tilskødede St. Hans Kloster Aar etc. 1330 paa Jomfruen Priscas Dag.

1330. 25. Februar. Ribe.

200

Kongerne Kristoffer 2. og Erik (7.) forlener Grev Gerhard 3. af Holsten med Fyn som Arvelen.

Original i Rigsarkivet.

Iden hellige og udelelige Treenigheds Navn, Amen. Kristoffer, af Guds Naade de Danskes og Venders Konge, og Erik, af samme Naade de Danskes og Venders Konge, til alle troende Kristne, som ser eller hører dette Brev, Hilsen med Gud.

Da de menneskelige Forhold i deres Mangfoldighed falder vidt forskelligt ud, er det nødvendigt, at det, der sker i Tiden, for at det ikke skal forgaa med Tiden, foreviges ved Brevets levende Vidnesbyrd. Derfor skal baade Nutiden og den lykkelige Eftertid vide, at vi efter moden Overvejelse og fornuftige Raad til evig Eje har overladt og overdraget den velbyrdige Mand, Hr. Gerhard, vor Frænde, Greve af Holsten og Stormarn og hans rette Arvinger hele vort Land Fyn som Len med al kongelig Ret og Underejendomsret, med alle derboende Vasaller, og udtrykkeligt med enhver Ret, Fordel og Nytte og med Frugter, Indkomster og Afgifter deraf, alle og enhver, paa samme Maade som vi hidtil selv har besiddet og haft det. Dog skal det være os forbeholdt, at de om nævnte Land Fyn liggende Øer, som ikke kan naas paa Hesteryg, ingenlunde er ind-

befattet i vor førnævnte Overdragelse og Forlening. Men førnævnte Greve og hans Arvinger i efterfølgende Generation skal til evig Tid fredeligt og ukæret have nævnte Land Fyn i Forlening af os med enhver Brugsret og Fordel, saaledes som Herrer med Brugsret og Fordel bedst kan besidde og holde Ejendomsret. For dette vort frit overdragede Land skal nævnte Greve vor Frænde og hans Arvinger tjene os og vore Arvinger med 50 bevæbnede Ryttere paa Stridsheste, og, naar vi faar Brug for det, skal de følge os med hele deres Magt, men dog paa vor Bekostning og Risiko, mod hvemsomhelst undtagen Hertugdømmet Sønderjylland og Grev Johan af Holsten. Vi skal for Øjeblikket præsentere og overdrage nævnte Greve Borgen Hindsgavl med Halvdelen af nævnte Land Fyn. Men Borgen Nyborg med den anden Halvdel af allerede nævnte Land skal vi med al kongelig Ret modtage og holde i vor Haand, indtil Borgen Helsingborg overgives og præsenteres os. Naar det er sket, vil vi overdrage Borgen Nyborg med den Halvdel af Fyn, som vi har i vor Magt, til førnævnte Greve eller hans Arvinger, og han og hans Arvinger skal fra da af, som ovenfor anført, frit besidde hele Landet Fyn. Men hvis Junker Valdemar, Jyllands Hertug, skulde dø uden retmæssig Arving, saa er det vor Pligt og Skyldighed at forlene førnævnte Greve og hans Arvinger med Hertugdømmet Sønderjylland, hvormed vi ogsaa nu har forlenet ham og nævnte Junker til Fælleshaanden; og naar oftenævnte Greve og hans Arvinger efter nævnte Junkers Død af os har faaet nævnte Hertugdømme i Forlening og har opnaaet fredelig Besiddelse deraf, saa skal oftenævnte Greve og hans Arvinger fra da af overlade og overdrage os førnævnte Land Fyn, og det skal uden Hindring og Modsigelse frit vende tilbage til os og vort Rige. Men hvis nogen vil modsætte sig denne vor Forlening af saavel det allerede nævnte Land Fyn som af Hertugdømmet Sønderjylland og paa nogen Maade lægge førnævnte Greve og hans Arvinger Hindringer i Vejen med Hensyn til Besiddelsen af nævnte Hertugdømme og af Landet Fyn, skal vi af al vor Magt paa enhver Maade redeligt sørge for og udvirke, at de fredeligt og ukæret kan opnaa og besidde førnævnte Hertugdømme Jylland og omtalte Land Fyn. Desuden skal vor omtalte Frænde Greven og hans Arvinger og deres Stedfortrædere paa deres Vegne i oftenævnte Land Fyn udøve alle Rettigheder og alle Slags Sædvaner, som vi personligt kan udøve sammesteds, og ved deres Breve skal de i førnævnte Land Fyn paadømme

Retssager efter Kongeriget Danmarks Love. Og Greven og hans Arvinger skal ogsaa frit besidde og have Patronatsret og Præsentationsret til de Kirker og Kirkelen, som kan tilkomme os i Fyns ofte omtalte Land. Desuden giver vi for os selv og vore Arvinger aabent og ligefremt Afkald paa retslige Indsigelser og paa at gøre Brug af retsligt eller faktisk begrundede Midler, idet specielt den Bestemmelse, hvori det siges, at Kongeriget Danmarks Krongods ingenlunde kan afhændes, ikke betegner nogen Hindring heri, ved hvilke vor nævnte Overdragelse og Forlening af Landet Fyn paa nogen Maade kan brydes eller kuldkastet. Men oftenævnte Greve og hans Arvinger skal til evig Tid frit besidde førnævnte Land Fyn med al dets Ret som ovenfor, idet enhver snedig Anfægtelse heraf undlades. Til klart Vidnesbyrd om foranstaaende er vore Segl hængt under dette Brev. Givet i det Herrens Aar 1330 og forhandlet i Staden Ribe paa Søndagen Invocavit.

1330. 20. Maj. Schwisow.

210

Fyrsterne Albrecht 1. og Johan 4. af Mecklenburg slutter Forlig med Fyrsterne Johan 2. og Johan 3. af Werle, lover dem Hjælp mod deres Fjender, dog med Undtagelse af bl. a. Kong Kristoffer af Danmark og hans Sønner Erik og Otto, og afstaar fra Krav paa deres Lande, mod at Fyrsterne af Werle ikke antaster deres Besiddelse af Falster.

Original i Schwerin.

Vi Albrecht og Johan, af Guds Naade Herrer til Mecklenburg, Stargard og Rostock, erklærer og bevidner aabent med dette Brev, at vi med Raad og Samtykke af vore tro Mænd har sluttet Overenskomst med de ædle Herrer, Herrerne Johan og Henneke, Herrer til Werle, vore kære Fætre om en fuldstændig og varig Udsoning mellem dem og os angaaende al Strid, som har raadet mellem dem paa den ene Side og vor Fader, salig Ihukommelse, og os paa den anden Side. Desuden har vi sluttet Forbund og i Særdeleshed lovet, saaledes som herefter staar skrevet . . . Fremdeles skal vi hjælpe vore Fætre mod enhver, hvor de har det behov. Herfra undtager vi: Kong Kristoffer af Danmark og Kong Erik og Hertug Otto, hans Sønner, Kong Magnus af Sverige og Norge, Markgreven af Brandenburg, Hertug Rudolf af Sachsen, Hertug Otto

og Vilhelm af Lüneburg, Hertugerne af Stettin, Grev Henrik af Schwerin, Grev Gerhard og Grev Johan af Holsten . . . Vi skal ogsaa hjælpe dem med at fredeligggøre Lande og Veje, hvor de har det behov; og vi skal ikke have noget Krav paa de Lande, Slotte og Mænd, som de nu har. Det samme skal de gøre overfor os med Hensyn til Landet Falster og over for os overholde den Grænselinie, som der er sluttet Overenskomst om . . . Til Vidnesbyrd om alt dette har vi givet dette Brev, beseglet med vort Segl. Og det er givet i Aar 1330 efter Guds Byrd Søndag før Pinse i Landsbyen Schwisow.

223

1330. 23. Juli. Ribe.

Biskop Peder af Odense eftergiver alle, der medvirker ved Genopbygningen af St. Michaels Kirke i Ribe, 40 Dage af den dem paalagte Kirkebod.

Terpager S. 387.

Broder Peder ved Guds Miskundhed Biskop af Odense til alle troende Kristne, der faar dette Brev at se, Hilsen evindeligt med Gud.

Efterdi vi alle, som Apostlen siger¹⁾, skal staa for Kristi Domstol for at faa igen, hvad der ved Legemet er gjort, efter det, som vi har øvet, enten godt eller ondt, bør vi forekomme Høstens yderste Dag ved barmhjertige Gerninger og med Evigheden for Øje paa Jorden saa, hvad vi med Guds Hjælp kan høste med mangefold Frugt i Himlene. Thi det er vort faste Haab og sikre Tro, at den, der saar lidet, ogsaa vil høste lidet, men den, der saar i Velsignelse, ogsaa af Velsignelse vil høste det evige Liv. Da nu egne Midler ikke rækker til Istandsættelsen af St. Michaels Kirke i Ribe, med mindre de suppleres med de troendes Almisser, eftergiver vi i Tillid til Gud den almægtiges og hans hellige Apostle Peters og Paulus' Myndighed barmhjertigt med Gud alle, der føler sand Anger og bekender deres Synder, som rækker nævnte Kirke en hjælpende Haand, og som i Fromhed besøger den, 40 Dage af den dem paalagte Kirkebod, under Forudsætning af at vor Broder Hr. Jakob, af Guds Naade Biskop af Ribes Samtykke hertil opnaas. Givet i Ribe i det Herrens Aar 1330 Dagen før Marie Magdalene under vort Segl.

1) Jfr. Rom. 14, 10; 2. Cor. 5, 10 overtaget fra c. 14 X de paenitentis V 38.

1330. 2. August (og 21. September).**224**

Greverne Gerhard 3. og Johan 3. af Holsten præsenterer Arnold Pinnov til Præst i Nybølle paa Fyn hos Biskop Peder af Odense (, som 21. September udnævnte ham dertil).

Tre Referater hos Hamsfort (Kall 8° 668 Nr. 5):

Fra Aaret 1330 2. August findes et Diplom af Greverne Gerhard og Johan af Holsten og Stormarn til denne Peder¹⁾ om, at han skulde overgive Ledelsen af Nybølle Kirke paa Fyn til deres Kapellan Arnold Pinnov; Peder overlod ham denne Kirke paa Apostlen Matheus' Dag.

SRD. I 301:

Greverne Johan og Gerhard gjorde deres Indflydelse gældende for Arnold Pinnov, deres Kapellan, hos Biskop Peder af Odense og skrev til ham den 2. August; de opnaaede, at Bispen tillod Pinnov at bestyre Kirken i Nybølle den 21. September.

SRD. VII 229:

I det Herrens Aar 1330 skrev Gerhard og Johannes, Grever af Holsten, et Brev til ham, idet de venskabeligt bad om, at han vilde overlade deres Kapellan Arnold Pinnov Kirken i Nybølle paa Fyn til Bestyrelse; Peder . . gav straks Kirken til Pinnov.

1) Bisp af Odense.

1330. 21. September.**242**

Biskop Peder af Odense udnævner Arnold Pinnov til Præst i Nybølle paa Fyn efter Indstilling af Greverne Gerhard 3. og Johan 3. af Holsten.

Referater hos Hamsfort. (Teksten aftrykt under Nr. 224).

1330. 1. Oktober.**246**

Aastred Tygesen og 7 andre bevidner, at den afdøde Præst Jakob i Sønder Broby paa Sallinge Herredstings anden Tingdag i Ugen efter Trinitatis Aar 1324 har skødet en Toft med Huse til Kirken i Sønder Broby.

Afskrifter i Rigsarkivet og i Kgl. Bibl.

Aastred Tygesen, Dane Pedersen, Mogens Tygesen, Niels Madsen, Tyge Svendsen, Mogens Lavesen, Niels Kok og Jakob Ubbesen til alle, som ser dette Brev, Hilsen evindeligt med Gud.

Alle skal vide, at vi i det Herrens Aar 1324, paa andet Herredsting i Sallinge Herred nærmest efter Trinitatis Søndag, var til Stede, saa og hørte, at Hr. Jakob, Præst i Sønder Broby, salig Ihukommelse, tilskødede og frit overdrog samme sin Kirke i Sønder Broby en Toft i Tørringe med de paa samme Toft byggede Huse, hvilket vi i Sandhedens Navn bevidner. Til Vidnesbyrd herom er vore Segl hængt under dette Brev. Givet 1330 Mandagen efter Mikkelsdag.

251

1330. 11. November. Aalholm.

Grev Johan 3. af Holsten, Herre til Lolland og Femern, giver Lollands Præsteskab Privilegier.

Afskrift i Odense Landsarkiv.

Johan af Guds Naade Greve af Holsten og Stormarn og desuden Herre til Lolland og Femern til alle, der faar dette Brev at se eller høre, Hilsen med alles Frelser.

Vi anser det for Gud værdigt og Menneskene kærkomment at omfatte dem med særlig Naade og Gunst, som Guds Fromhed har indsat som Hjælper for hans Kirke og Forvaltere af hans hellige Hus. Derfor tager vi paa Opfordring og med Samtykke af den ærværdige Fader Hr. Peder af samme Naade Biskop af Odense og desuden efter vort Raads fælles Vilje dette Brevs Indehavere de Herrer Præster, alle og enhver, der bor paa vort Land Lolland, under Guds og vor Fred og Beskyttelse til særligt Værn, og vi overlader enhver af dem een Gaard med dens Tilliggende beliggende paa Kirkens Grund, som de har valgt til deres personlige Bopæl, fuldstændigt fritaget og undtaget fra alle vore Fogedbyrder: Krav, Gaver, Paalæg, Beder og alle de øvrige Tynger under vor Ret, som er paalagt eller vil blive paalagt, saaledes som de i en vis Tid under vore Forgængere vides at have haft Gaardene frit. Vi vil ogsaa, at samme Herrers Undergivne, som er i deres Brød eller bor paa deres kirkelige Gods, ikke maa stævnes for verdsligt Ting og ikke af vore Embedsmænd tvinges til de Ydelser til os, som kaldes Redskud, med mindre de Herrer Præster forlanger Kørsel af dem, og at de ikke skal svare andre end dem for de

Tremarkssager og Nimarkssager, som opstaar. Vi tillader ogsaa, at Her-
 rerne og deres Svende ingenlunde skal indkaldes til vor Leding og Ud-
 bud udenfor Landet eller til Belejring af nogen Borg af os eller vore Em-
 bedsmænd. Ligeledes vil vi, at ingen af Præsterne skal skal forpligte sig
 til at svare nogen endeligt paa vort verdslige Ting imod Kirkerettens Ved-
 tægt: Hvis en gør det, skal det anses for ugyldigt. Og de maa ikke samme-
 steds fældes for nogen Sag ved det Bevis, som kaldes Lov af Mænd fra
 Tingstokkene¹). Vi indrømmer ogsaa, at hvis en af nævnte Herrer gaar
 bort paa Herrens Kaldelse, skal han have fuld Frihed til at overdrage
 og testamentere sit Gods ved hvem eller til hvem, han vil, til Bod og
 Frelse for sin Sjæl, og at Kirkernes Indtægter tillige med deres andet
 Gods fra deres Dødsdag i et fuldt Aar²) fuldstændigt, fredeligt og ukæret
 skal tilfalde deres Arvinger eller deres Testamenteres Eksekutorer, som de
 maatte indsætte ved deres sidste Vilje, for at de kan udføre deres Testa-
 menter og andre Forpligtelser. Paa Grund af den Naade, som vi saa-
 ledes har skænket dem, vil vi, at hver af dem fire Gange om Aaret skal
 mindes vore afdøde Forfædre ved Vigilier og Sjælemesser. Derfor forby-
 der vi strengt under vor Naades Fortabelse, at nogen af vore Fogeder eller
 deres Stedfortrædere, eller nogen anden uanset hans Stilling eller Stand
 vover eller fordrister sig til at besvære eller paa nogen Maade forhindre
 vore Herrer Præster eller deres ovennævnte undergivne imod den Friheds
 Naade, vi har skænket dem, saafremt han vil undgaa vor Harme og Hævn.
 Til Vidnesbyrd herom har vi ladet vort Segl sammen med omtalte ær-
 værdige Fader den Herre Odensebispens Segl hænge under dette Brev.
 Forhandlet og givet paa vor Borg Aalholm under det Herrens Aar 1330
 paa Mortens Dag.

1) Teksten har »Tingstokkelove«. »Lov« betegner i Almindelighed Bevis ved Partsed
 med Mededsmænd, men der sigtes her snarere til det saakaldte »Stokkenævn« (Herreds-
 nævn), der siden Rigsloven af 1284 og Tords Artikler afgjorde en Række Straffesager.
 — 2) Naadensaaret.

1330.

264

Herman v. d. Jure gør sig fortjent af Dalum Kloster.

Notits hos Hamsfort.

1330: Herman v. d. Jure, en Stormand paa Fyn, gør sig fortjent af Nonnerne i Dalum.

269 1330.

Jakob Flæbs Pantsættelse til Følzekin Jakobsen.

Registratur over Brevene paa Folen i Kalundborg.

Ligeledes et Pantebrev, hvormed Ridderen Hr. Jakob Flæb har pantsat Følzekin Jakobsen, Møntmester i Roskilde, alt sit Gods i Radsted, Hjælm, Krenkerup, *Høøtt og Skalø paa Lolland. Aar 1330.

270 1330.

Vidisse af Jakob Flæbs Pantsættelse til Følzekin Jakobsen.

Roskildegaards Registratur.

Vidisse af et Brev, at Jakob Flæb anerkender en Gæld paa 56¹/₂ Mark rent Sølv til Følzekin Jakobsen og pantsætter ham sit Gods paa Lolland derfor¹). 1330.

1) Jfr. Nr. 269.

281 [1330—40]¹).

Grev Gieselbrecht af Holsten, Vikar for Bispen af Odense, giver Odense St. Knuds Kloster et Privilegium om biskoppelige Retssager.

Omtale hos Hamsfort.

Privilegium af Gieselbrecht, Bispen af Odenses Vikar, om den biskoppelige Jurisdiktion, dog med Undtagelse af Manddrab.

1) Gieselbrecht har vel været Vikar i Odense i Perioden 1330—40, da Broderen Grev Gerhard 3. var Fyens Panteherre.

282 [1330—40].

Greverne Gieselbrecht og Gerhard 3. af Holsten stadfæster Odense St. Knuds Klosters Privilegier.

Omtale hos Hamsfort.

Fremdeles Greverne Gieselbrecht og Gerhards Stadfæstelse paa Klosters¹) Friheder.

1) St. Knuds Kloster i Odense.

[1330—57]¹⁾.

285

*Greverne af Holstens Brev paa Flenstoft.**Kalundborgske Registratur.*

Ligeledes Greverne af Holstens Brev paa Flenstoft paa Fyn.

1) Holstenervældet paa Fyen ophørte endeligt 1357.

1331. 24. Februar. Rendsburg.

288

*Johan af Hummersbüttel slutter Forlig med Grev Gerhard 3. af Holsten om Hindsgavl og Halvdelen af Fyn.**Original i Rigsarkivet.***H**ilsen med Gud til alle, som ser og hører dette Brev.

Jeg Henneke af Hummersbüttel erklærer og bevidner aabent med dette aabne Brev, at jeg efter mine kære Frænders Raad har modtaget af min kære Herre, Grev Gerhard af Holsten og Stormarn nedenstaaende for det Tilgodehavende, som han skylder mig, og hvorfor jeg har gjort ham Regnskab, og hvortil jeg yderligere kan føre retmæssigt Bevis. For det første Borgen Hindsgavl med hele Halvdelen af Landet Fyn, med Beder, Kirketiender, Told og Mønt, med al Nytte, alle Frugter og al Ret og alle Rettigheder, saaledes som han nu har det og saaledes som det endnu kan blive hans, og jeg skal trofast forsvare det for ham. Samme Borg Hindsgavl skal jeg holde og forsvare for ham for en saadan Pengesum og for det Underhold, som Hr. Dose Block, Hr. Nikolaus og Hr. Hartvig af Reventlow og Hr. Lüder v. d. Borstel siger, at jeg godt kan holde det for, og hvad jeg uanset dets Art derudover oppebærer af det halve Fyns Land, skal jeg aflægge ham Regnskab for og fradrage i det Tilgodehavende, som han skylder mig. Hvis Borgen Hindsgavl bliver mig afvundet, skal han i Stedet overlade mig Borgen Tørning med hele Fogediet, som det er beliggende, med al Nytte, alle Frugter og al Ret, saaledes som han har det, saasart det bliver indløst fra Hr. Hartwig og Hr. Nikolaus af Reventlow, for mit Tilgodehavende. Bliver ogsaa Borgen Tørning afvundet mig skal han i Stedet overlade mig Borgen Plön for hele det Tilgodehavende, som han saa skylder mig. Herudover har han ogsaa for samme Tilgodehavende, som han skylder mig, overladt mig Halvdelen af Bederne og Kirketienderne indenfor hele Hertugdømmet, Sønderjylland og i alle Købstæder, som findes der, og ligeledes i Fogediet

og Staden Ribe og i Fogediet og Staden Kolding og ligeledes paa Landet Ærø, al den Stund han har dette Land frit og ledig, og ligeledes paa Langeland, hvis han faar det igen med Undtagelse af saa mange Penge, som man passende kan holde Borgen Tranekær for. Og alt det fornævnte skal jeg beholde og have indtil mit Tilgodehavende, som han skylder mig, er afbetalt, og alt hvad jeg oppebærer af denne Bede og af disse Kirketiender i fornævnte Lande og af disse Købstæder, skal jeg regne ham tilgode og fradrage i samme Tilgodehavende, som han er mig skyldig og de Fogeder, han indsætter paa Slottene og Borgene i fornævnte Lande skal efter Raad af de fire Riddere, som ovenfor er nævnt, stille mig Sikkerhed for, at Halvdelen af Bederne og af Kirketienderne, som flyder deraf eller kan flyde deraf, efter denne Dag fuldt tilfalder mig. Men hvis der bliver Krig, saa at disse Lande bliver afbrændte eller afstaaet, skal han efter de samme fire ovenfornævnte Ridders Raad lovformeligt erstatte mit Tilgodehavende. Men hvis Borgen Plön bliver indløst, skal han med samme Penge betale mig alt mit Tilgodehavende, som han til den Tid er mig skyldig. Indløser ogsaa Kongen af Danmark de Panter, som han har af ham, saa skal han betale mig deraf; betaler han ham helt, saa skal han udbetale mig helt, og hvis han kun betaler ham Halvdelen, skal han deraf betale mig Halvdelen af mit Tilgodehavende. Hermed skal jeg Henneke godvilligt afstaa fra alle de Panter, som jeg har af min førnævnte Herre, bortset fra førnævnte Slotte og fra de andre Panter, saaledes som de tidligere er anført i dette Brev. Men hvis jeg i Mellemtiden skulde dø, skal min Herre holde alle disse Ting overfor Hr. Nikolaus af Reventlow og Hr. Lüder v. d. Borstel paa mine Arvingers Vegne, saaledes som det her foran er anført. Dør ogsaa en af de to, skal Hr. Hartwig af Reventlow træde i Stedet. Men hvis min Herre bliver uenig med mig eller jeg med ham, skal samme førnævnte fire Riddere have Fuldmagt til paa vore begges Vegne at forlige os og til at træffe Afgørelsen mellem os ved Forlig eller Voldgift. Til alt det førnævnte er samme fire førnævnte Riddere Vidner og Hr. Markvard v. d. Wisch, Ridder og Hr. Didrik Fulendorf, Sognepræst i Lunden, og Folrad Glüsing og Hr. Henrik af Nubile; og til Vidne for alle gode Folk og om alt dette, som her foran staar skrevet, har jeg hængt mit Segl under dette Brev. Og det er givet og skrevet i Rendsburg i Aaret 1331 efter Guds Byrd paa den hellige Apostel St. Mathias' Dag.

1331. 3. Marts.

289

Ridderen Lars Jonsen slutter Forlig om Langeland med Grev Gerhard 3. af Holsten som Værge for Hertug Valdemar 3. af Jylland og pantsætter Ærø til Greven.

Original i Rigsarkivet.

Lars Jonsen, Ridder, til alle, som ser dette Brev, Hilsen evindeligt med Gud.

Jeg gør vitterligt for alle, at jeg ved mine Venners Mellekomst og Raad har sluttet følgende Overenskomst med den velbyrdige Herre, Hr. Gerhard, Greve af Holsten paa den berømmelige Fyrste, Hr. Valdemar, Hertug af Jylland, hans kære Onkels¹⁾ Vegne og har udpeget Voldgiftsmænd til at træffe Afgørelse mellem os begge om Landet Langeland, nemlig Ridderne Hr. Dose Blok og Hr. Abel og Væbnerne Lars Truedsen og Jens Bjørnsen, og hvad de bestemmer om Landet, skal paa begge Sider overholdes som ret og rimeligt, og i Mellemtiden skal jeg, Lars Jonsen, Ridder, sammen med mine Arvinger og alle mine Venner, som vil gøre eller undlade at gøre noget i min Sag, sidde inde med nævnte Land og Borgen Tranekær, rede og beredte til Tjeneste hos de nævnte Herrer, naar de har Brug derfor, og jeg skal besidde nævnte Land med Borgen fredeligt sammen med mine Arvinger, indtil andet tilsvarende Gods overdrages mig eller dem af nævnte Voldgiftsmænd. Men hvis der skulde ske mig eller mine Arvinger noget i Modstrid med foranstaaende, skal det ligge i nævnte Voldgiftsmænds Hænder endeligt at bestemme herom. Og hvis en af nævnte Voldgiftsmænd i Mellemtiden skulde dø, skal en anden Ridder eller Væbner, hans Lige, indsættes af begge Parter i hans Sted, og jeg Lars Jonsen vil med mine Tilhængere og Venner af alle Kræfter trofast støtte nævnte Herrer mod enhver Angriber, undtagen Hr. Johan, Greve af Holsten. Endvidere til os Lars Jonsen og Esger Frost, Riddere, med samt vore Venner, som førnævnte Herrer, Hertugen og Greven har taget og for Fremtiden vil tage i deres Tjeneste, skal de frit overlade alt vort Gods i deres Herredømme og Omraade med alle Rettigheder og Friheder, saaledes som vi frit har haft dem, og de skal trofast forsvare, forhandle for os og beskærme os i al vor Ret, saaledes som Herren efter Retten skal værne og forsvare sine Vasaller og tro Mænd. Desuden skal førnævnte Hr. Greve Gerhard eller hans Arvinger have Landet Ærø i Pant for 1000 Mark rent Sølv, indtil samme Land endeligt indløses for nævnte Penge af mig eller mine Arvinger hos ham

eller hans Arvinger. I Anledning af alt ovennævnte er enhver Tvedragt, Uenighed og Mistillid, som hidtil er fremkommet og opstaaet mellem os paa begge Sider, i enhver Henseende venskabeligt og fredeligt bilagt og afviklet. Til sikkert Vidnesbyrd herom er mit Segl sammen med mine nedenfor nævnte Venners Segl, nemlig Ridderen Hr. Esger Frosts, Lars Truedsens, Anders Ovesens, Jens Bjørnsens, Povl Globs, Jens Larsens og Peder Larsens, hængt under dette Brev. Givet i det Herrens Aar 1331 paa Søndagen, hvor man synger Oculi mei semper.

1) Det var Grev Gerhard, der var Valdemars Onkel, ikke omvendt.

303 1331. 25. Maj. Avignon.

Pave Johannes 22. paalægger Kanniken Henrik af Klütz i Lübeck at sørge for, at Dalum Kloster faar sit frarøvede Gods tilbage.

Referat hos Hamsfort.

I det Herrens Aar 1331 den 25. Maj skrev Pave Johannes 22. i Avignon til Henrik af Klütz, Kannik i Lübeck, at han skulde drage Omsorg for, at det Kloster og Prioren i Dalum af Benediktinerordenen frarøvede Gods tilbagegives under Bandlysningens Straf.

319 1331. 25. Juli.

Jakob Puge pantsætter sit Gods i Lille Musse til Mogens Pedersen.

Eline Gøyes Jordebog.

Fremdeles et Brev om, at Jakob Puge pantsætter Mogens Pedersen sit Gods i (Lille) Musse for 120 Mark Kobberpenge, og indløses førnævnte Gods ikke paa det nærmeste Musse Herredsting før Allehelgensdag¹⁾, saa skal Mogens Pedersen beholde det til evig Eje. Dateret Sankt Jakobs Dag 1331.

1) 1. November.

324 1331. 22. August. Oldenburg.

Grev Johan 3. af Holsten, Herre til Lolland og Femern sælger Jordegods til Lübeck Johannes Kloster.

Original i Lübeck Johannes Kloster.

I Herrens Navn, Amen. Johan, af Guds Naade Greve af Holsten og Stormarn og Herre til Landene Lolland og Femern, til alle, som ser dette Brev, Hilsen evindeligt med Gud.

. . . . . Vidner herom er den hæderværdige Mand, Provst Daniel ved Kirken i Hamburg, vor Kansler, Herman af Ghermenge, Brødrene Henrik og Markvard kaldet Brockdorf, Henrik, kaldet Brejde, Riddere, Eggert af Brockdorf, Gælker i Skaane, Markvard af Stoven, Sjællands Foged og Johan Brejde, Væbnere, vore kære trofaste Mænd og adskillige andre troværdige gejstlige og verdslige Mænd. Til klart Vidnesbyrd om alt dette har vi derfor ladet dette Brev bestyrke med vort Segl. Givet i Oldenburg i det Herrens Aar 1331 Ottendedagen efter den hellige Jomfru Marias, Guds Moders Himmelfart.

1331. 21. November. Avignon.

335

Pave Johannes 22. giver Subdiakonen Peder Nielsen i Odense Ventebrev paa et Embede uden Sjælesorg i Ribe Stift, hvis Aarsindtægt dog ikke maa overstige 20 Mark Sølv.

Afskrift i de pavelige Kopibøger.

Til vor kære Søn Peder Nielsen kaldet Laale, Subdiakon i Odense Stift, Hilsen og apostolisk Velsignelse.

1331. 21. November. Avignon.

336

Pave Johannes 22. paalægger Abbederne i Ryd og Løgum Kloster og Kanniken Vilhelm Krag i Lund at indføre Subdiakonen Peder Nielsen i det til ham reserverede Embede i Ribe Stift.

Afskrift i de pavelige Kopibøger.

Paa samme Maade til vore kære Sønner Abbederne i Ryd og Løgum Klostre i Slesvig og Ribe Stifter og Kanniken Vilhelm kaldet Krag i Lund, vor Kapellan, Hilsen og apostolisk Velsignelse.

1331. 28. December. Avignon.

339

Tolv franske Bisper og Biskop Peder af Odense eftergiver alle, der hjælper Kirken i Ingslev, 40 Dage af den dem paalagte Kirkebod.

Referat hos Hamsfort.

Idet Herrens Aar 1331 den 28. December skænkede tolv franske Bisper i Avignon Kirken i Ingslev, indviet til Sankt Dionysius, 40 Dages Kirkebod at give til dem, der viste sig rundhaandede imod og besøgte Kirken,

efter Opfordring af Hr. Niels, samme Kirkes Præst. I dette Brev omtales foruden andre Helligdage Kristi Legemsfest. Peder Pagh, Biskop af Odense, underskrev Brevet, idet han tilføjede det 13. Segl.

341 **1331.**

Følzekin Jakobsen overdrager sin Svoger Daniel Jordejendom paa Lolland.

Kalundborgske Registratur.

Fremdeles et Opladelsesbrev, at fornævnte Følzekin Jakobsen havde overdraget sin Svoger Daniel fornævnte Gods paa Lolland¹⁾ med al dets Ret og Rettigheder. Aar 1331.

1) Jfr. Nr. 269.

342 **[Omkring 1331].**

To Vidisser og nogle Pantebreve om Følzekin Jakobsens Gods paa Lolland.

Kalundborgske Registratur.

Med to Vidisser af førnævnte to Breve¹⁾ og nogle flere Pantebreve paa førnævnte Gods.

1) Nr. 269 og 341.

343 **1331.**

Grev Johan 3. af Holstens Bekræftelse paa Pantsættelsen af Følzekin Jakobsens Gods paa Lolland.

Kalundborgske Registratur.

Med et Stadfæstelsesbrev af Grev Johan af Holsten paa samme Pant¹⁾ under Dato 1331.

1) Jfr. Nr. 269 og 341.

348 **1332. 10. Januar. Kiel.**

Grev Gerhard 3. af Holsten slutter Forlig med Kongerne Kristoffer 2. og Erik (7.), som pantsætter ham Nørrejylland og Fyn for 100,000 Mark Sølv.

Original i Rigsarkivet.

I Guds Navn, Amen. Vi Gerhard, af Guds Naade Greve af Holsten og Stormarn, bevidner og erklærer med dette aabne Brev, at der mellem de ædle Herrer, Kongerne Kristoffer og Erik af Danmark samt

vor kære Fætter Grev Johan af Holsten som den ene Part og os som den anden er aftalt en fuldstændig Udsoning. <1> Førnævnte Konger skal for 100.000 Mark Sølv i kølnsk Vægt pantsætte os og vore retmæssige Arvinger hele Landet Nørrejylland og hele Landet Fyn med Slotte og Mænd i disse Lande, med alle kongelige Rettigheder, med Brug af Herligheden, saaledes som Herrer allernyttigst maa holde og have Herligheden, og med Ret til Kirkelene¹⁾ og til alle gejstlige Len, som findes i disse Lande, og fuldstændigt med al Nytte, Rettigheder og Fordele, saaledes som de før har haft disse Lande. Disse Lande maa de indløse for det førnævnte Sølv, naar de har Lyst og vil det, og de skal indløse dem sammen og paa en Gang og skal betale det Sølv der, hvor det ikke bliver frataget os og vore Arvinger. <2> Fremdeles skal vor Fætter Grev Johan indløse og frigøre Borgen Hindsgavl og Halvdelen af Landet Fyn fra Henneke Hummersbüttel for den Sum, for hvilken Borgen og Halvdelen af Landet Fyn paa vore Vegne er pantsat ham, og vor førnævnte Fætter skal indløse og frigøre Borgen Plön for den Sum, for hvilken Borgen paa vore Vegne er pantsat. Disse Lande og Slotte skal vi have saaledes, at Bæltet mellem Fyn og Sjælland skal være Skellet, og Vesterhavet skal være Skellet for Jylland, og det som ligger mellem Bæltet og Vesterhavet, enten det er smaat eller stort, og Øerne, som ligger ved disse Lande, og alt, hvad der nogensinde har ligget til disse Lande og navnlig Kongens Friser, skal vi og være retmæssige Arvinger have som Pant, saaledes som det er aftalt her. Vor Fætter Grev Johan skal ogsaa have alt sit Arvegods i Jylland og Fyn frit for al Tiltale. Herimod skal vi tilbagegive vor Fætter Borgen Plön, saaledes som vor Fætter overlod os det med Mænd og Penge, og skal igen henvise Mændene til vor Fætter. Og alle Fanger paa begge Sider skal være fri og løsladte, navnlig Hertug Otto og Bispen af Børglum. Og Bispen skal udstede sit aabne Brev om, at han ikke har noget Krav paa Kongen og paa alle dem, som hjalp ham. <3> Fremdeles skal Junker Albrecht, Hertugen af Sachsen, vor Frænde²⁾ have Taasinge frit for al Tiltale. Og vi skal overgive vor førnævnte Fætter Landet Langeland og Borgen Tranekær fri for al Tiltale med alle Rettigheder, Kirkelene¹⁾ og med alle gejstlige Len. Og naar Kongerne indløser Jylland og Fyn, skal vor Fætter frit tilbagegive Langeland til os eller vor Frænde³⁾, Hertugen af Slesvig, og Kongen skal tilbagegive os Borgen Skanderborg. Og i den Tid, hvor vi ikke har overgivet Landet Langeland til vor Fætter, skal man overgive Borgen Skanderborg og Landet Ærø til to eller tre af vor Fætters Mænd, som vi vil udpege blandt

hans Raader. De skal holde Huset og Landet Ærø til vor Fætters Haand indtil vi har overgivet vor Fætter Langeland fri for al Tiltale. Naar det er sket, skal man tilbagegive os Borgen Skanderborg og Landet Ærø fri for al Tiltale. Men hvis vi faar det behov, skal Borgen Skanderborg være vort aabne Slot efter vort Behov. <4> Fremdeles skal vi hjælpe vor førnævnte Fætter med 100 Mand paa Stridsheste i Danmark, og det sammeskal vor Fætter gøre mod os. Og naar vor Fætter sender os Folk, skal vi skaffe dem Underhold og Kost. Og hvad Holsten angaar, hvis nogen Herre eller anden Mand vil angribe Landet, skal vi hjælpe vor Fætter med vor hele Magt paa egen Bekostning Gevinst og Tab. Og det samme skal vor Fætter gøre overfor os. Sker det ogsaa at Kongen ikke vil holde denne Fred overfor os og bryder den og vil angribe os paa vore Panter og Lande, som vi har i Danmark, saa skal vor Fætter blive vor Hjælper mod Kongen og mod alle hans Hjælpere, og det samme skal vi gøre for vor Fætter. Sker det ogsaa at Kongen eller nogen anden bliver vor Fætters Fjende, saa skal vi trofast hjælpe vor Fætter, og det samme skal vor Fætter gøre overfor os. <5> Fremdeles skal vor føromtalt Fætter ikke blive Junker Valdemars⁴⁾ Fjende, saa længe han er under vort Værn. Og vor Frænde maa til Gengæld ikke blive vor Fætters Fjende. <6> Fremdeles skal vor førnævnte Fætter have 60 Læster Korn i Afgift, Halvdelen fra Jylland og Halvdelen fra Fyn. <7> I denne omtalte Fred skal være indbefattet paa Kongernes og vor Fætters Vegne Hr. Uffe Nielsen, Hr. Eskil Krage, Hr. Knud Fris, Ove Hase, Henrik Pedersen, Hedhege⁵⁾, Peder Dekan; paa vore Vegne Hr. Lars Jonsen, Hr. Peder og Hr. Anders Stygge, Hr. Lars Larsen, Timme Timmesen, Niels Andersen, Bo Falk, Bugge, Peder Brak og alle vore Mænd og alle vor Fætters Mænd paa begge Sider og alle skal have deres Gods, hvor det end ligger, frit for al Tiltale. Indbefattet i denne Udsoning og Fred skal fremdeles paa vor Fætters Vegne følgende Herrer være: Hertug Erik af Sachsen, Hr. Burchard, Biskop af Bremen, Junker Albrecht af Mecklenburg, Grev Henrik af Schwerin; paa vore Vegne Junker Albrecht, Hertug af Sachsen, Junker Valdemar, Hertug af Slesvig, Grev Adolf af Schauenburg. Og vi Junker Valdemar Hertug af Slesvig, bevidner og erklærer, at denne førnævnte Fred og Overdragelse af Landet Langeland er sket med vort Samtykke og vor Vilje. Og til Fastholdelse af disse fornævnte Ting, har vi hængt vort Segl under dette Brev. At vi Grev Gerhard skal holde alt dette fast og ubrydeligt, det har vi lovet ham paa Tro og Love og hængt vort Segl under dette Brev. Dette Brev er

skrevet og givet i Staden Kiel i Aaret 1332 efter Guds Byrd Fredag før Ottendedagen efter Tolvtedags Jul⁶).

1) D. v. s. Kirkepatronaterne. — 2) Gerhards Søster Elisabeth var gift med Johan 2. af Sachsen, Albrecht (4.)s Fader. — 3) Hertug Valdemars Moder Agnes var Søster til Grev Gerhard. — 4) Af Slesvig. — 5) Vel Ethike. — 6) 6. Januar.

[Omkr. 1332. 10. Januar]¹). [Kiel].

349

Kong Kristoffer 2. pantsætter [Sjælland, Lolland-Falster og Skaane] til Grev Johan 3. af Holsten for 100,000 Mark Sølv.

Omtalt i Kejserprocessen 1424.

Ligeledes var Danmarks Konge Kristoffer Grev Johan af Holsten 100,000 Mark lødigt Sølv skyldig, hvorom et beseglet Brev.

1) Endnu 1329 12. November (jfr. Nr. 172) opgøres Kong Kristoffers Gæld til Grev Johan kun til 20,000 Mark + et uspecificeret Beløb, som Grev Johan senere skal opstille Regnskab over. Gælds brevet paa 100,000 Mark stammer efter al Sandsynlighed fra samme Tid som Gælds brevet til Grev Gerhard paa samme Beløb (Nr. 348), nemlig paa den Tid, da Kristoffer efter sit afgørende Nederlag paa Lohede opholdt sig hos Grev Johan i Kiel, og de to Grever enedes om at dele Danmark.

1332. 8. Februar. Avignon.

351

Den pavelige Kammermester Ærkebiskop Gaspard af Arles udbetaler 2 Skilling Grot og 1 Obol til Peder Nielsen Laale, som har bragt Breve fra den pavelige Nuntius i Danmark Petrus Gervasii til Kurien.

Referater i de pavelige Kopibøger (A) og Regnskabsbøger (B).

A:

Ar 1332 i den Herre Pavens Kammer den 8. Februar har Peder Nielsen ogsaa kaldet Laale, som Hr. Petrus Gervasii, Kannik i Viviers, det apostoliske Sædes Nuntius i Danmark og Sverige, havde sendt til den romerske Kurie med visse Breve, som vedrørte vor Herre Pavens Hverv til ham, og som ikke havde Penge til at rejse tilbage til samme Petrus, modtaget af omtalte Hr. Kammermester¹) af vor Herre Pavens Kammer Penge to Skilling Grot i Toursmønt og en rund Obol til Hjælp for hans Omkostninger paa Hjemreisen til samme Hr. Petrus, men jeg har ikke modtaget Kwittering derfor.

B:

1332 den 8. Februar, da Magister Petrus Gervasii, Kannik i Viviers

havde sendt visse Breve om hans Hverv for vor Herre Paven til den romerske Kurie fra Danmark med Klerken Peder Nielsen ogsaa kaldet Laale fra Odense Stift, gav vi nævnte Klerk 2 Skilling Grot i Toursmønt og en rund Obol til Udgifterne ved hans Hjemrejse til Danmark.

1) Gaspard.

354

1332. 12. Marts.

Ebbe Pedersen pantsætter sin Gaard i Brylle til Nonnen Kirstine i Odense St. Hans Kloster.

Original i Rigsarkivet.

Ebbe Pedersen til alle, som ser dette Brev, Hilsen evindeligt med Gud. Jeg gør vitterligt for alle, at jeg erkender i Sandhed at skyldede Indehaveren af dette Brev, Søster Kirstine af Sankt Hans Ordenen, 15 Mark rent Sølv i kølnsk Vægt, at erlægge fuldt ud til førstkommende Mortensdag uden al Tvivl, for hvilke Penge jeg med dette Brev pantsætter hende min Gaard i Brylle, som hun tidligere har haft i sin Besiddelse, paa den Betingelse, at hvis nævnte Gaard ikke bliver indløst til den fastsatte Termin, skal den tilfalde hende til evig Besiddelse. Til Vidnesbyrd herom er mit Segl sammen med de gode Mænd, Præsten Hr. Broder Niels', Præsten Hr. Jakobs, Jens Marsvins, Godskalk Spæks, Tideman Grønnings, Otto Randelsens og Henneke Randelsens Segl hængt under dette Brev. Givet i det Herrens Aar 1332 paa Pave St. Gregors Dag.

360

1332. 5. April. Stokkemark.

Grev Johan 3. af Holsten, Herre til Femern og Lolland, beder de Edssvorne paa Femern bekræfte, at han har overdraget Raadmanden i Lübeck Eberhard af Alen 50 Mark i aarlig Indtægt af Landsbyen Putgarden paa Femern som Afbetaling paa 200 Mark Sølv, han kan give for Gaarden Korsemarke paa Lolland.

Original i Lübeck.

Johan, af Guds Naade Greve af Holsten og Stormarn, Herre til Landene Femern og Lolland, til sine kære Edssvorne paa Landet Femern Hilsen og Velvilje.

I skal vide, at vi og vor kære Hustru af den gode Mand, Hr. Eberhard af Alen, Raadmand i Lübeck, har købt Gaarden Korsemarke paa Lolland,

til Brug for samme vor Hustru for 200 Mark rent Sølv, for hvilke vi har pantsat ham vor Indtægt paa 50 Mark i Landsbyen Putgarden, at oppebære ukæret hvert Aar til tilbørlig Tid, indtil førnævnte Sølv fuldt ud betales samme Hr. Eberhard. Vi beder Eder derfor om, at give førnævnte Hr. Eberhard Eders aabne Brev herom, beseglet med Landet Femerns Segl, idet han stærkt har ønsket at faa det. Hermed viser I os en behagelig og kærkommen Gunst, hvilket vi med dette af os beseglede Brev offentligt erklærer. Givet i det Herrens Aar 1332 paa Søndagen Judica, paa vor Gaard Stokkemark.

1332. 2. Maj. Avignon.

367

Pave Johannes 22. undtager de Dele af Danmark, som Grev Johan 3. af Holsten sidder inde med, fra det Interdikt, som var lyst over Landet paa Grund af Kong Kristoffer 2.s Fængsling af Biskop Tyge af Børglum.

Afskrift i de pavelige Kopibøger.

Til Erindring for Fremtiden. Den Følelse af oprigtig Hengivenhed, som vor kære Søn, den velbyrdige Mand Grev Johan af Holsten nærer for os og Romerkirken, fortjener at vi, saavidt det med Gud er os muligt, naadigt bønholder hans Ansøgninger og især de, som drejer sig om Sjæles Frelse. Nu indeholder en Ansøgning, som fra nævnte Greves Side er forelagt os, at hans Broder den stormægtige Herre Kong Kristoffer af Danmark, en aabenbar Forfølger af Prælater og Gejstlige, som i sin Tid blev forjaget fra Kongeriget Danmark paa Grund af sit Tyranni og formentlig ved Herrens Dom i længere Tid var berøvet samme Rige, efter at han for nylig var blevet indført i førnævnte Kongerige, personligt tog vor ærværdige Broder Biskop Tyge af Børglum til Fange og kastede ham i Fængsel, hvorfor Guds-tjenesten blev suspenderet i hele Riget paa Grund af en gammel Vedtægt af Rigets Prælater¹⁾, som efter sikker Viden blev stadfæstet med apostolisk Myndighed²⁾, hvorved det bestemtes, at naarsomhelst og saa ofte som en Biskop eller Ærkebiskop fængsledes af Danmarks Konge, skulde omtalte Rige med det samme være underkastet Interdikt. Derfor har samme Greve ydmygt bønfoldet os om, at vi barmhjertigt vil værdiges at sørge for et passende Middel i den Sag, eftersom Greven selv er Modstander af nævnte Konge og ikke begunstiger eller støtter ham paa noget Punkt, og samme Greve har mange Lande, Øer og Omraader som Len eller Pant indenfor samme Rige, som ikke adlyder nævnte Konge, og heller ikke er Kongen selv i Besiddelse

af dem, og deres Indbyggere er ogsaa uden Skyld og har ikke paa nogen Maade foranlediget dette Interdikt, som dog ogsaa dér ligesom i Kongerigets andre Egne ubrydeligt overholdes. I vor Nidkærhed for alle Troendes Sjæle og i Betragtning af, at der bør handles naadigt med dem, som ikke er skyldige, har vi derfor imødekommet omtalte Greves fromme Bønner, og af særlig Naade suspenderer vi, for saa lang Tid det vil passe os, uanset omtalte Vedtægt dette Interdikt i førnævnte Lande, Øer og Omraader, der ikke adlyder nævnte Konge, som holder førnævnte Biskop fangen, saalænge deres omtalte Indbyggere ikke adlyder førnævnte Konge, og det er vor Vilje, at Gudstjenesten i Mellemtiden skal genoptages i disse Landes, Øers og Omraaders Kirker og kirkelige Steder, dog saaledes at, hvis førnævnte Indbyggere paa noget Punkt viser Lydighed mod nævnte Kong Kristoffer, mens Bispens omtalte Fangenskab varer, skal med det samme omtalte Lande, Øer og Omraader underkastes førnævnte Interdikt ligesom tidligere, og Gudstjenesten skal omgaaende afbrydes ligesom før. Intet Menneske maa bryde dette vort Suspensions- og Viljesbrev eller handle derimod i ubesindig Voven. Hvis nogen forsøger det, skal han vide, at han vil paadrage sig Gud den Almægtiges og hans Apostle St. Peters og Paulus Harme. Givet i Avignon 2. Maj i vort 16. Aar.

1) Vejlekonstitutionen, jfr. DRB II 1 Nr. 176. — 2) Jfr. DRB II 1 Nr. 237.

399

1332. 21. September.

Lars Jonsen giver Niels Brun i Sørup Fuldmagt til at skøde de spedalske ved Svendborg sit Gods i Sørup Sogn.

Afskrifter i Rigsarkivet og det kongelige Bibliotek.

Lars Jonsen til alle, som ser dette Brev, Hilsen evindelig med Gud. Det skal være vitterligt for alle saavel nulevende som fremtidige, at jeg har givet dette Brevs Indehaver Niels Brun i Sørup Fuldmagt til at skøde og afhænde alt mit rørlige og urørlige Gods i Sørup Sogn til de spedalske ved Svendborg til evig Besiddelse paa det Vilkaar, at førnævnte spedalske hvert Aar til evig Tid af samme Gods skal betale Franciskanerne i Svendborg en halv Mark Byg og en Skæppe Smør til Anskaffelse af Vin, Nadverbrød, Olie og Voks til Gudstjenesten, dog saaledes at ovennævnte Brødre til Sikkerhed skal modtage en beseglet Meddelelse fra samme spedalske om førnævnte Udbetaling. Men hvis omtalte spedalske skulde

nægte at erlægge førnævnte Korn og Smør — hvilket forhaabentlig ikke sker —, skal det være oftnævnte Brødre tilladt at afkræve det af dem under Kirkens Straf. Til Vidnesbyrd herom er mit Segl hængt under dette Brev. Givet i det Herrens Aar 1332 paa den Kristi Apostel St. Matheus', den glørværdige Evangelists Dag, under mine Sønner Jens' og Peders Segl.

Brevstoffets Afgrænsning og Ordning i Amtsudgaven.

I hvert Amtsbind meddeles fuldstændigt de Breve, hvis *Hovedindhold* vedrører de Amter, som det paagældende Bind omfatter. Af de Breve, hvis Indhold drejer sig om *andre* Amter eller om *hele* Riget, men hvis *Udstedelse* er sket i en Lokalitet indenfor Bindets Amter, eller hvor der i *Vidnelisten* el. lign. forekommer Personer, der angives at være hjemmehørende i de paagældende Amter, meddeles et kort *Referat* af Brevets Indhold (svarende til »Regesten« i Rigsudgaven), endvidere Brevets *Steds- og Datoangivelse*, samt evt. *Vidnelisten*.

Ethvert i Amtsudgaven optaget eller refereret Brev er forsynet med *samme* Løbenummer, som Brevet har i *Rigsudgaven*, saaledes at dennes Registre vil kunne bruges ogsaa til Amtsudgaven, indtil man — forhaabentlig — ved Amtsbindenes Afslutning faar selvstændige Registre til hvert Amtsbind.

Medens man i Amtsudgaven vil finde alle Breve af *lokal* Interesse, maa Breve, der vedrører *hele* Riget, søges i Rigsudgaven.

Naar et Brev, der er optaget i et Amtsbind, for at forstaaes maa suppleres med et andet Brev, der ikke vedkommer det paagældende Amt, er dette andet Brev medtaget i Amtsbindet, men med *Stjerne* foran Løbe-Nummeret; i saadanne »Stjerne-Breve« kan man altsaa ikke vente at finde lokalt Stof, der falder ind under Amtsbindet.

Hvert Amtsbind vil bestaa af en Række *Hæfter*, der er ordnet efter samme Princip som Rigsudgavens Bind. Til dennes *1. Række*, Tiden til 1250, svarer Amtsbindenes *1. Del*, til dennes *2. Række*, 1250-1340, svarer Amtsbindenes *2. og 3. Del*, (2. Del 1250-1322 og 3. Del 1323-1340). Hæfterne vil udkomme i den Rækkefølge, hvori de tilsvarende Bind i Rigsudgaven udsendes.